37

10873/A

F.XII.d
18

This work on the education of **deaf-mutes** is one of the **earliest treatises of importance on this subject**. The ingenious method of Johann Conrad Amman (1669-1724) described in this work, is a very remarkable feature of social medicine in this period. — **Scarce.**

63813

DISSERTATIO DE LOQUELA

Qua non ſolum
Vox humana, & loquendi artificium ex originibus ſuis eruuntur:
Sed & traduntur media, quibus ii, qui ab incunabulis

SURDI & MUTI

fuerunt, loquelam adipiſci, quique difficulter loquuntur, vitia ſua emendare poſſint.

AUCTORE

JO. CONRADO AMMAN, Med. Doct.

Plurima jam fiunt, fieri quæ poſſe negabant.

AMSTELÆDAMI,

Apud JOANNEM WOLTERS,
CIↃ IↃ CC.

Cicero de Nat. Deor.

Opinionum *commenta delet dies*: Naturæ *judicia confirmat.*

WELLCOME HISTORICAL MEDICAL LIBRARY

AMPLISSIMO,

Summoque Viro,

JOANNI HUDDE,

Urbis Amſtelædamenſis

XIX. CONSULI,

Hanc de Loquela Diſſertationem cum omnigenæ proſperitatis voto

D. D. AUCTOR.

DEcennium circiter elapſum eſt, VIR *Ampliſſime*, ex quo peregrinationis ergo ab *Helviticis Alpibus* ad oras haſce appuli;

ubi regionis amœnitate, Literatorum frequentia & morum ſuavitate, imprimis autem incomparabilis hujus Urbis, in qua Tu velut nitidiſſimum ſidus emicas, ineffabili dulcedine totus adeo demulcebar, ut deinde, quaſi *Lotum* deguſtaſſem, non niſi invitus ad patrias remeare ſedes potuerim. Nec tamen diu ibi commoratus *Viri amiciſſimi* precibus *Harlemum* redire lubens adigebar, Filiæ ipſius *Surdæ*, & ob ſurditatem connatam *Mutæ*, erudiendi gratia: quem ſcopum plus fere quam attigi, & eventus meum Patrisque ſpem longe ſuperavit; *Venuſtiſſima* enim iſta *Puella* anguſto duorum menſium ſpatio non

non tantum ſatis articulate legebat, ſed & quævis tarde pronunciata in chartam conjiciebat: jam autem de quacunque re non inepte confabulatur, alios, *Surda* licet, loquentes oculis audit; & ad interrogata promte reſpondet.

Tandem *Methodum*, qua hæc omnia illam docui, non indignam judicavi, quæ in proximi emolumentum, ſub nomine *Surdi Loquentis*, publica fieret, doctiorum judiciis ulterius trutinanda. Dehinc, VIR *Ampliſſime*, membrum hujus civitatis factus, ab aliquot retro annis præter praxin Medicam & huic modo enarratæ, *Deo* utrique benedicente, non inutili-

ter operam dedi : Nec minus obtinui, quod vel maxime, optabam, ut etiam exteræ Nationes ad ſimile quid audendum incitarentur, atque veluti manu ducerentur, quantumque in me eſt, tot ubique terrarum *Muti* non amplius eſſent; Quippe ex *Anglia* & *Germania* literæ ad me dabantur, quibus Viri ſtrenui & cordati ſe veſtigiis à me commonſtratis feliciter inhæſiſſe teſtabantur, & ubi vel juſto brevior, vel ob argumenti novitatem obſcurior videbar, me conſulebant.

Quo autem juſtis eorum Votis ſatisfieret, loco tenuis illius ſpeciminis hanc de *Loquela* Diſſertationem concinnare, & *Am-*

pliſſimo

pliſſimo Tuo Nomini ea, qua decet, reverentia ſacram facere conſtitui; plane confiſus, laborem, in miſerorum ſolatium unice ſuſceptum, *Tibi*, cui publica felicitas potiſſima & tantum non ſola cura eſt, eo minus fore ingratum, quo propius accedit ad *Spartam* illam, quam hactenus non tam coluiſti quam mirifice ornaſti, *Mathematicas* inquam *diſciplinas*; pleraque enim, quæ hic trado, ea ἀκριβείᾳ, qualem *Geometræ* requirunt, ad trutinam vocavi.

Ut itaque, VIR *nobiliſſime*, inſtituti mei rationem breviter *Tibi* exponam, quem enim potius quam *Virum* immenſæ doctrinæ, & omni ſcientiarum ge-

 nere

nere imbutiſſimum, cujusque ſolum Nomen univerſus Literatus orbis veneratur, ingenioli æſtimatorem facerem? dico, me, poſtquam Vocis humanæ officinam & integrum loquendi artificium ad fontes uſque ſuos indagavi, ingenue, &, quantum potui, aperte docere non tantum, qua arte ii, qui *Surdi* & ab incunabulis *Muti* fuerunt, loquendi facultatem adipiſci, quique caſu vel morbo *Auditum* & *Loquelam* amiſere, poſteriorem hanc recuperare poſſint: ſed & qua Methodo *Loquelæ vitia* quæcunque, modo ne organa penitus ſint inepta, emendare liceat: eo quidem cum ſucceſſu, ut quæ ego *vitia* judicavi inſanabilia,

bilia, iis mederi hactenus ne vel auſus fuerit quisquam.

At vereor, ne, dum aliquibus prodeſſe ſtudeo,

in publica commoda peccem,
Si longo ſermone morer tua tempora
CONSUL;

cujus & ipſum otium publico conſecratum eſt bono. *Deum* itaque T.O.M. ſupplex rogo, ut Te, VIR *Ampliſſime*, florentiſſimæ hujus *Reip.* certum columen, civium delicias, bonarum artium illuſtrem *Cultorem* & *Fautorem*, diu ſuperſtitem eſſe velit, noſque tranquillo hoc otio, quod hactenus ſub Tuis & *Ampliſſ.*

pliſſ. Collegar. auſpiciis tam benigne conceſſit, novo hoc ſæculo quam diutiſſime perfrui: Præterea me meaque ſtudia benevolentiæ Tuæ etiam atque etiam commendo, qui dum ſpirabo, Tuus ero ad omnia boni civis officia paratiſſimus, & *Ampliſſimæ tuæ dignitatis* venerator perpetuus

Jo. Conradus Amman.

Amſtelædami Kal. Februarii
A. CIↃ IↃCC.

LE-

CANDIDO

LECTORIS.

N*Ova tibi & forſan incredibilis videbitur* B. L. *hæc noſtra de inſtituendis* Surdis *doctrina, non tamen inaudita eſt; fuerunt enim, ut dudum accepi, quidam, quibus eadem cura fuit: qui autem ii fuerint, & quid effecerint, hactenus me latuit, ſanctèque teſtor, mihi, antequam ipſe excogitaram, ne veſtigium ejus apud ullum* Auctorem *occuriſſe. Cum ſexto, ni fallor, Surdo erudiendo operam darem, familiariter noſſe mihi contigit Illuſtrem illum Philoſophum* Fr. Merc. van Helmont τὸν νῦν ἐν ἁγίοις, *qui antè plures annos* Alphabetum quoddam naturale *à ſe* editum

editum narrabat, ubi de Surdorum natorum informatione ſe egiſſe teſtabatur: cum autem me inſtituentem videret & audiret, non modo me ſibi nihil debere, ſed, ut erat ſumma Viri ingenuitas, ſe longe à me ſuperatum in praxi fatebatur.

Verum, dum hæc de Loquela Diſſertatio ſub prælo erat, eodem fere tempore & incidi in locum eruditiſſimi P. Zachiæ Quæſt. Medico-Legal. L. II. Tit. II. Quæſt. VIII. n 7. ubi ex Valleſio Lib. de Sacr. Philoſoph. cap. 3. narrat de Monacho, qui Surdos à nativitate loqui docebat, præterea nihil addit: & redditæ mihi ſunt Literæ, à Viro Clariſſ. Jo. Wallis Mathemat. Oxonii Profeſſore ad me exaratæ, quibus ſe ea, quæ in Surdo meo loquente tradideram, non modo tentaſſe, ſed feliciter olim peregiſſe, mihi ſignificabat, quaſque cum reſponſo ad eas

dato;

dato, ne Æſopicæ inſtar Cornicis alienis ſuperbire plumis viderer, præfationis loco hic inſerere volui, quo tibi, B. L. *innoteſceret, quid mihi cum tanto Viro ſit commune, & in quibus ab eo differam.*

Clariſſ. WALLISII *ad me Epiſtola hæc eſt.*

Vir Cl.

T*Ractatum tuum, cui titulus* Surdus Loquens *(Anno* 1692. *ut videtur, editum) heſterno die primum vidi. Legique protinus, ideo præſertim quod eadem ego re me dudum exercueram. Laudo conatus tuos, & ſucceſſum gratulor. Neſcio num videris meum de* Loquela *(ſeu ſonorum Loquelarium Formatione)* Tractatum Gramatico-Phyſicum, *(meæ de Lingua Anglicana Gram-*

uaticæ præfixum) Anno 1653 *primo editum, atque exinde pluries redimpreſſum. Ubi videas plurima tuorum traditorum cum noſtris communia. Sicubi à tuis diverſa trado, ſonosve à te omiſſos, id tibi credo, non diſplicebit. Habetur item in operum meorum Mathematicorum Volumine Tertio (inter Tractatus Miſcellaneos:) Ibique videas (inter Tractatus Epiſtolares, Epiſt.* 29)) Methodos *meas pro* Mutis Surdiſque *alias informandis, in Lingua præſertim Anglicana. Hujus artis ope, (Anno circiter* 1660 & 1661*) duos homines plane* Surdos *(quorum alter, ni fallor, adhuc in vivis eſt, aut nuper erat) docui diſtincte loqui, ſonoſque quoslibet proferre; etiam difficillima* Polonorum *vocabula (dictante quodam nobili* Polono, & *factum admirante) quæ ſolent illi aliis proponere ut vix, aut ne vix, imitabilia. Plurimoſque alios,*

alios, loquendo hæſitantes aut ballutientes, docui diſtincte proferre ſonos, quos ante non potuerant. Exteroſque (quaſi momento) docui ſonos proferre noſtros, quos ante aſſerebant ſibi prolatu impoſſibiles. Quæ moneo, non quod conatibus ego tuis quicquam velim derogare, ſed promovere potius. Nec ſingula repeto, utpote quæ ibidem videas diſtincte tradita, tibique credo, non diſplicitura. Vale.

Tuus ad Officia,

JOHANNES WALLIS.

Venerando huic Doctiſſimoque ſeni ita reſpondi:

Viro

PRÆFATIO

Viro Clariſſimo, Doctiſſimo,

JOANNI WALLIS,

S. P.

JO. CONRADUS AMMAN.

SI quid unquam voluptatem mihi attulit, fuerunt id literæ tuæ, humanitatis pleniſſimæ, quibus te Methodum *meam, qua Surdos natos loqui doceo, non tantum & legiſſe & probaſſe, ſed & in eadem olim palæſtra deſudaſſe teſtaris. Gratulor mihi, quod vel in hac re aliquid cum tanto* Viro *commune habeam, cui in cæteris tantum cedo, quantum ſidus, fere inconſpicuum, lucis patri Soli. Utinam de tali duce mihi maturius conſtitiſſet; multo enim labori, quem ob nativam ingenii tarditatem diu exantlare debui, peperciſſem. Eo gratiores mihi*

hi erant literæ tuæ, *quod eo ipſo tempore accepi, quo hæc mea de Loquela diſſertatio ſub prælo ſudabat; ſic enim cauſa mihi fuiſti, ut hujus me* Methodi *nec primum nec unicum* Auctorem, *quod diu credidi, coram literato orbe fatear: quæ vanitas, ſi quid aliud, à me eſt alieniſſima. Nactus tandem fui* Tomum tertium operum tuorum Mathemat. *cujus in literis tuis meminiſti; non tam mirabar, ſublime adeo ingenium in eam* Methodum *incidiſſe, quam noſtrum plane admirandum in plerisque conſenſum, quaſi in idem data opera conſpiraſſemus; cum tamen ego eo tempore, quo tu tua edideras, in* Democriti *puteo, vel ſi quid eſt profundius, adhuc laterem, utpote viginti demum poſt annis natus: & erudiſſimum tuum de Loquela tractatum, neſcio quo fato, ante biduum demum vidi, & ſumma cum voluptate perlegi.*

Paucis itaque, Vir clariſſ. *reſpon-*

ſi loco ad literas tuas præmiſſis, meum de tuo tractatu *judicium, (hanc enim libertatem in malam te non accepturum partem confido) cum reverentia exponam, quo & tuum de mea hac* Diſſertatione *judicium, ſi id meretur, eliciam.* In *Surdo meo loquente, quem* Anno 1692. *edidi (quique paulo poſt in varias* Linguas, *& inter eas à* Dan. Foot Medico Londinenſi *in* Anglicanam, *tranſlatus fuit) ſolas* Germanorum *literas ad examen revocavi, ejusque p.* 25. *rationem reddidi; quare non miror, te plures alios* Sonos, *ibi non traditos, obſervaſſe: imo & ego, ut pluribus prodeſſem, in præſenti* Tractatu, Sonos *quoſcunque mihi notos, quos tunc temporis non tam omiſi, quam ab inſtituto meo alienos putavi, deſcribo, & eo ordine, quem hic in* Tabula Synoptica *videbis, diſpono, qui tibi, credo, haud diſplicebit.*

Quod attinet Methodum, *qua uterque &* Surdos natos *loqui docuimus,*

mus, & *inſignia* Loquelæ vitia *feliciter emendavimus*, *(num ab illa* Monachi Hiſpani *differat tecum ignoro) mecum fateberis, eam non eſſe niſi ingenioſam eorum, quæ* Literarum naturam *ſpectant*, *ad* praxin *applicationem; proin ſi in* Theoria *conſentimus, in* praxi *diſſentire nequimus. Non tamen inficias ibis, diverſos Surdos diverſis etiam modis eſſe erudiendos, imprimis quoad* vocales, *quas non omnes homines una & eadem oris conformatione efferunt; unus enim certa quadam oris apertura pronunciabit* o *vel* e, *qua alter* u *vel* i, & *viciſſim, quod & de aliis quibusdam* Literis *obſervavi: ita ut, qui* Surdos *inſtituit, judicioſum valde eſſe oporteat, quo omnibus ſibi obviis incommodis promte mederi queat. Miſſa igitur praxi (in qua me ſine janctantia feliciſſimum dicere audeo, & de qua ipſe ex* Diſſertatione *judicare poteris) ad elegentem tuum de Loquela tractatum devenio.*

Quæ de Loquela in genere tradis, adeo recte & ingenioſe dicta ſunt, ut iis nihil addere auſim: ſi tamen Cap. primum hujus Diſſertationis legere non te pigebit, quædam de voce & ſpiritu non ſonoro invenies, quæ, ut credo, non improbabis.

Venio jam ad tuam Vocalium & Conſonarum deſcriptionem, ubi plurima, ut ipſe ais, mecum habes communia: quædam tamen cum rei natura non plane congruentia, ſicuti mihi videtur, deprehendi. Nimis mihi videris ſollicitus in evincendo numero ternario cujusque Vocalium claſſis. Ego non niſi unam Vocalem pure gutturalem invenire potui, nimirum a, quale à Germanis & pleriſque nationibus pronunciatur, à quo o veſtrum apertum vix differt. Huic proxime accedit a veſtrum exile, quod tu inter Palatinas recenſes: eſt tamen Vocalis, ut ego aperte doceo, ex a & e mixta, & cum Germanorum aͤ, Gallorum ai, & forſan Latinorum æ coin-

cidit: ita ut, me judice, potiori jure n veſtrum exile *inter* Gutturales *retuliſſes quam è iſtud* fœmininum. *Quid autem ſibi velint inter* Gutturales ò *tuum vel* u obſcurum, *vix aſſequor, & mihi revera eſt obſcurum; ſi enim reſpondent Gallorum* eu *in voce* Sacrificateur, *ſunt eadem litera cum Germanorum* ö *& Belgarum* eu, *quæ tamen formantur ex* Vocalibus o & e, Dentali *una, altera* Labiabi, *in unam Sonum coaleſcentibus: namque ſi, dum* e *pronunciatur, labia ſenſim magis magisque ſtringantur, fient inde Gallorum & Belgarum* eu & u.

Quod attinet Vocales Palatinas *ſive* Dentales, *ego duas tantum agnoſco puras* e & i, *quarum utraque, non ſecus ac* Labiales o & u *ſeu* w, *ſuam habent latitudinem, ut modo a*pertiora *ſint, modo* magis clauſa, *quod tamen eorum naturam non immutat: id te ſeduxiſſe arbitror, dum* y veſtrum *(quod cum Belgarum & Germanorum* j *idem eſt) &* w *è voca-*

 lium

lium numero exemiſti, motus quadam ſoni *differentia, quæ deprehenditur;* *quando* i *apertius poſt* y, *aut* u *poſt* w *pronunciatur.*

Iis quæ de Vocalibus Labialibus *tradis nihil addo, niſi quod dicam, ve-ſtrum & Gallorum* ù exile, *modo ea-dem ſint* Litera, *non formari minori Labiorum apertura quam* u pingue: *aut veſtrum* oo: *ſed tale fit potius e quoddam ei admiſcendo, ut in Ger-manorum* ů & *Belgarum* u obſervavi.

Circa Conſonantes *penitus* mutas p, t, k, *in eo tecum non ſentio, quod eas jam formatas credas, quando* Spiritus *vel* Labiis, *vel circa* Palatum ſante-rius, *vel in* Faucibus *intercipitur*: *cum ego aſſeram, eas demum in* Spiri-tus *iſtius* exploſione *perfici. In* ſemi-mutis, b, d, g, *plane tibi conſentio.*

In deſcriptione Semivocalium na-ſalium *miror induſtriam tuam; à ne-mine enim hactenus animadverſum reperi, quantum* n vulgare *differat ab* n, *quando præcedit literas* g *vel* k:

cum

cum tamen eorum differentia non minor ſit quam literarum t & k.

Conſonantes, quas tu derivativas appellas, non ſatis diſtinxiſſe mihi videris; ex. gr. v ab f & z ab s; illa enim eodem plane organorum ſitu pronunciantur, & hæc quoque: eorum autem diſcrimen in hoc conſiſtit, quod dum v vel z pronunciantur, Sonus quidam Vocalis cum iis coëxtendatur. Miror, te non animadvertiſſe, quod veſtrum sh, (ſi revera unum eſt cum noſtro ſch, & Gallorum ch) nihil aliud ſit quam ſ quoddam pinguius, & minime compoſitum: Gallorumque j cum eo eandem habere affinitatem, quam habet z cum s. Quo non animadverſo, tu j veſtrum ſive g ante e & i minus recte deſcripſiſti; ſunt enim revera litera ex d & Gallorum j, non autem ex d & y veſtro compoſita.

Qua autem probabili ratione commotus y veſtrum cum w è vocalium familia exterminaveris, penitus non video; reſpice, quæſo, eorum formandi

mo-

modum, & attende ad Sonum, nihil aliud erunt quam i *&* u, *rapide pronunciata; ſi id ſufficeret, omnes* Vocales *poſſent fieri* Conſonantes.

Quod de veſtro j *dixi, idem de* ch *veſtro dico, id nimirum eſſe literam non ex* t *&* y, *ſed ex* t *& Gallorum* ch *compoſitam.*

Niſi ad Virum *& humaniſſimum & doctiſſimum ſcriberem, veniam hujus meæ parrheſiæ peterem: ut autem, quid ab edito meo Surdo loquente egerim, ſcias, hanc de* Loquela Diſſertationem *tibi transmitto, & enixe precor, ut, ſi quid animadverſione tua dignum in ea invenies, candide impertiri, & ſicubi errare tibi videbor, amice corrigere ne dedigneris. Vale* Vir Clariſſ. *& fave*

Magnæ tuæ eruditionis Veneratori ſincero.

Jo. Conr. Amman

Amſtelædami
Prid. Kal. Febr. cIↃ IↃcc.

DIS

DISSERTATIONIS DE LOQUELA

CAPUT I.

De Loquela & Voce in genere, nec nonde Spiritu ſimplici non ſonoro.

PLurimarum & quidem præſtantiſſimarum rerum pretium, donec amittantur, vel neſcitur, vel turpiſſime negligitur. Aurea *Libertas* quam vilis eſt ignavæ turbæ? Vix centeſimus, dum *oculi aureſque* bene valent, dignas tanto beneficio grates *Creatori* ſuo perſolvit; *Sanitatis*, præterquam ægris, vix cura eſt cuiquam: Eodem ſe res modo habet cum *Loquela*, inæſtimabili illo *Dei* dono, in quo & in-

finita *Creatoris* ſapientia, & *Creaturæ* loquentis dignitas quam maxime emicant; quod tamen, quia tam exiguo fereque nullo labore, & tantum non inſcii plerumque acquirimus, nobiſcum natum, & *Naturæ* quadam neceſſitate nobis conceſſum reputamus, eamque ob cauſam vilipendimus, donec, conſpecto uno alteroque *Surdo* & *Muto*, noſtram felicitatem ex eorum infortunio metiri diſcamus. Quam ſtupent utplurimum! quamque parum à brutis animantibus differunt! imprimis ſi Parentes & domeſticos nacti fuerint eorum negligentes, quibuſque nutibus & ſignis innatam ipſis ſocordiam expellere, & cogitandi quendam habitum inſerere cordi non eſt. At licet obtingant ipſis Parentes diligentiſſimi, quam manca eſt & mutila, quæ cum ipſis inſtituitur, per geſtus & ſigna confabulatio! intra quam paucos domeſticos & familiares reſtricta! quam parum,

imo

imo vix ſuperficietenus, capiunt, quæ corporis animæque ſalutem, diſciplinas abſtractiores &c. concernunt! Quis talem eorum ſortem non miſereatur? quis eam omnibus, quibus poteſt, machinis ſublevare recuſet?

Verum graviſſimæ huic calamitati pro cumulo accedit, quod omnem reſpuere Medicinam hactenus unanimiter, quantum ſcio, fuerit credita, & propterea inſanabilium numero adſcripta: at ego, re ſerio mecum penſitata, *Mutorum* pleroſque, quamvis *Loquelæ organa* haberent ſana, tales eſſe animadverti, quod ſimul & *Surdi* eſſent; quare *Surditatem* quidem medelam admittere penitus deſperavi, de *Loquela* autem plane aliter ſenſi. *Sermo* enim *humanus*, ut cuivis eum paulo attentius mecum contemplanti patebit, eſt miſtura quædam plurimorum diverſi generis ſonorum, quorum varietas, dictante id ratione, variis

organorum quorundam motibus à me tribuebatur, quos, modo ſatis viſibiles forent, ſufficere arbitrabar, ut *Surdi* eos *oculis*, non ſecus ac cæteri *ſonos* ipſos *auribus*, diſcernerent, & ita loqui tandem diſcerent.

Primum rei periculum ipſe coram ſpeculo in me feci, eamque ſtatim & utilem & poſſibilem judicavi, non minorem videns inter motus iſtos differentiam, quam inter ſonos ipſos & characteres eos exprimentes, ex eoque tempore *Surdum* aliquem erudiendum optavi. Amici, quibus mentem aperui, quoſque, ut mihi in quærendo *Diſcipulo* operam darent, rogavi, me velut inſanum *Mathematicum* riſere, brevi tamen mutata ſententia, cum Diſcipulum illis paulo poſt & loquentem & legentem ſiſterem. Fracta igitur glacie non prius deſtiti, quam tantum negocium ad propoſitum finem perduxerim, *ſurdorumque* ſortem, divino adſpirante *Numine*, non modo red-
diderim

diderim tolerabiliorem, ſed & vulgari in eo præſtantiorem, ſicuti *exempla* teſtantur, quod alios, voce etiam maxime ſubmiſſa loquentes, intelligant, aures ſuas in oculis gerendo.

Methodi, qua id effeci, ſpecimen ante aliquot annos edidi, quo & exteri eam imitari poſſent; quod cum in *Anglia* & *Germania* factitatum cognoverim, totum loquendi artificium pandere, quæ antehac ruditer delineavi, prolixius exponere, &, ut verbo, dicam, hanc *de Loquela Diſſertationem* concinnare in proximi emolumentum decrevi; nulla enim nec invidia, nec deteſtanda lucri cupidine detineor.

Prius autem quam de *Loquela* ipſa verba faciam, operæ pretium duxi in cauſas naturales & haud improbabiles, quibus homines, in ſocietate viventes at loquendi nondum periti, moveri potuiſſent, imo debuiſſent, ad aliqualem loquendi uſum

introducendum. *Prima* quidem eſt mira commoditas & ſtupenda facilitas cogitationes quaſque *Loquela* aperiendi; ſtatuamus enim *Univerſi* hujus incolas loqui neſcire, at ſimul, dummodo ejuſdem nobiſcum ſint pulveris, intenſiſſimo flagrare deſiderio tam alterius cogitata ſciendi, quam alteri ſua aperiendi, vero admodum ſimile videtur, eos nihil intentatum relicturos, tandemque, quia mentis abſtruſa non niſi mediantibus ſignis ſenſu perceptibilibus in ſtatu hoc corrupto ſciri queunt, *Voce, variis Linguæ, Labiorum, &c, motibus inflexa & articulata*, uſuros. Iſti enim motus ſunt faciles, ſoni iis efformati admodum diſtincti, & licet numero pauci, eorum combinationes in indefinitum ita mutabiles, ut quicquid cogitatur, iis efferre liceat: poſſunt præterea fieri abſque alterius operis interruptione, & aliud agendo, nec non quovis tempore, dignoſcuntur ad diſtantiam non medio-

diocrem, etiam in tenebris & à cæcis: ita ut *Auditus* homini vel maxime ad *Loquelam* datus videatur.

Quot autem capita, totidem hoc modo enaſcerentur Linguæ, & per longum temporis intervallum, niſi ab uno agerentur *ſpiritu*, egregie confuſæ, nec forſan in *methodicæ Linguæ* formam redigerentur unquam. In ſequenti oratione hæc fient manifeſtiora.

Verum enim vero longe alia adhuc ratio ſubeſt, ob quam homines *Loquela* potius quam *Pictura*, *Characteribus*, *Nutibus*, aliiſque hujuſmodi cordis penetralia aperire cupiant. Præterquam enim quod ſigna quævis, *viva voce* non animata, ſint utplurimum fallacia, vel ſaltem in maxime neceſſariis deficiant, cuivis ſincero animo ad ſe ipſum attendenti palam fiet, ſe, cum altero de re ſeria collocuturum, abſconditos pectoris receſſus excutere, imo propriam in eum *vitam* velle transfun-

dere, id quod non efficacius quam *loquendo* fieri poteſt; Nihil enim à nobis emanat, quod vividiorem *vitæ characterem* gerat quam *Vox* noſtra, nec præter veritatem dixerim in *Voce* habitare *Spiritum Vitæ*, per eam radios ſuos ejaculantis; eſt enim *Vox* prolis *Cordis* noſtri, affectuum & concupiſcentiæ ſedis.

Hinc impetuoſos animi motus aliquando reprimere nequimus, ſed ex *abundantia Cordis* ſæpius *os loqui* cogitur. Sic etiam quando quid nobiſcum volvimus, quod vel *metu* vel verecundia cohibiti effari dubitamus, *Cor* quaſi *parturit* & anxium eſt, donec id in amici ſinum effudimus, unde magna ſtatim tranquillitas oritur, & *Cor* non immerito nos evacuaſſe dicimus; ſic enim *vita*, quæ ſibi moleſta ſunt, per *Vocem* excernit, imprimis ſi & lacrymæ non fictæ eam comitantur. Adeo *Vox* vitæ, proxime de *Corde* ſcaturientis, plena eſt, ut diu loqui ſum-

mopere

mopere fatiget, eos præcipue, qui *Corde* vel *non conſentiente* vel *reclamante* loquuntur, & ægros, quos ſæpe, cum vix tria quatuorve verba protulerunt, anima cum *Voce* ſimul relinquit. Ut paucis multa complectar, *Vox* eſt viva emanatio à ſpititu illo, quem *Deus* homini, cum crearet eum in *animam viventem*, in nares ſufflavit.

Non eſt mirum itaque, ſi homines *Voce* & *Loquela* mentem ſuam aperire adeo geſtiant, ii etiam qui ejus imaginem auribus nunquam perceperunt, quales ſunt *Surdi nati*; rident enim, exclamant, egregie vociferantur, flent, ſuſpirant, gemunt, animique præcipuos motus *Voce*, attendenti diverſa, exprimunt, imo vix geſtibus quid ſignificant, quin inſcii *Vocem* aliquam admiſceant. Ita & omnium fere Nationum *exclamationes*, Grammaticiſque *Interjectiones* dictæ, parum ab invicem differunt: *a* vel *ha* eſt præcipue gaudentis &

admirantis, *i* indignantis, *o* commiſerantis, exclamantis; ut plura alia taceam.

Hæ quidem ſunt noſtræ de *Loquelæ* inventione, ſi locum haberet, conjecturæ; at cum ejuſdem fere cum hoc *Mundo* ſit antiquitatis, *ſacris* id teſtantibus *Literis*, humanum quoddam commentum probabiliter dici non poteſt, ſed fatendum potius, eam primo *Hominum* ab æterna illo *Verbo*, cujus *imago* erat, creando fuiſſe infuſam, integram in poſteros, niſi peccaſſet, propagandam. Verum *Loquela*, qualis hodie inter homines viget, adeo à priſtina illa degeneravit, ut vix ejus umbra appellari mereatur, merumque ſit *artificium*, ſine quo, ut teſtantur *Surdi nati*, plane eſſemus muti; Quare altius originem utriuſque *Loquelæ* indagare, &, deplorando inter eas diſcrimine monſtrato, ſermonem ad poſteriorem deflectere decrevi.

Ne itaque diutius *Lectorem* morer

paucis

paucis at ingenue ipſi dicam, quicquid in hac re mihi datum eſt, ſequentem ſervando ordinem. In tria ſumma capita *Diſſertationem* hanc dividam, *Primo hoc* de *Loquela*, ejus *origine*, & *organis* in genere verba faciam, tum *Literarum* materiam, *Vocem* nimirum & *Spiritum non ſonorum*, examini ſubjiciam. *Secundo* ipſas *Literas*, & varios eas *efformandi modos* exponam. *Tertio* denique *Surdos* erudiendi, & *Loquelæ vitia* emendandi rationem docebo.

Ut igitur divina primævæ *Loquelæ* origo evidentius appareat, *axiomata* quædam inconcuſſæ veritatis præmittam, quibus ex *Dei* natura evincetur, quod *Creaturæ*, ad ejus imaginem conditæ, loqui neceſſario debuerint, quo *Creatorem* & ex ea parte referrent. *Axiomata* hæc ſunt; *Quicquid vivit, etiam juxta Leges quaſdam ſibi præſcriptas agit & operatur*; vivere enim & non agere idem fere eſt quod eſſe & non eſſe: Et vicif-

viciſſim, *Quicquid ab alio producitur, de cauſæ ſuæ producentis natura teſtatur.* *Deus* itaque T. O. M. cum ſit omnis vitæ *Pater* & *Fons* perennis, quis dubitet, eum juxta naturam ſuam, quæ eſt ipſa *Veritas*, quæque ipſi loco *Legis* eſt, ſemper & conſtanter operari? Hæc autem divina *operatio* eſt ipſiſſima æterna *Juſtitia*, & univerſæ *Naturæ creatæ* Lex ſanctiſſima. At quoniam fide novimus, *Mundum* hunc palpabilem non fuiſſe ab æterno, & tamen in *Deo* ne umbram quidem eſſe mutabilitatis, ſequitur ejus operationem eſſe tam *internam*, quæ in ſacris *Literis* æterna ejus *Sapientia* audit, quam externam, qua id, quod illa decrevit, omnipotente ſuo *Verbo* etiam extra ſe ſubſiſtere jubet, & appellatur *Creatio*; creare enim eſt *Ens ideale* quaſi emancipare, & jubere ut id, quod prius cum *Creatore* unum fuit, ſit proprium quid, *Legi* tamen in *creatione* ſibi datæ obnoxium: ſicuti

ti ex primo *Geneſcos* capite abunde patet.

Tandem æternum *Verbum*, producto univerſo *creaturarum* agmine, quæ ſuas quæque perfectiones ſparſim habebant, ſe ipſum in una aliqua *Creatura*, tanquam in *ſpeculo vivente*, manifeſtare, & , ut ita loquar, delineare voluit, creavitque *Adam* ſive *Hominem* ad imaginem ſuam, eumque & *Terram* & *Maria*, & omnem eorum *exercitum* ſibi ſubjicere juſſit; Quo autem id *Imperium* rite exercere valeret, & ipſe *Adam* efficaciter *jubendi facultatem* habere debebat, cujus vis in emanante quodam *verbo* conſiſtit: quare *Deus* illum, præter innumeras alios dotes, etiam *Loquela* exornavit, qua non minimam divinæ iſtius *imaginis* partem referret. Imperium enim naturaliter non datur niſi in id, cum quo, qui imperat, intime & vitaliter unitur, illudque penetrat: in rerum autem natura penetratio niſi *vitalium*

Lu-

Luminum non datur; Quare *Deus* Homini efficaces vitæ ſuæ radios in ſubjectas ſibi *creaturas* viva *voce* vibrandi facultatem dedit: ſicuti enim *Omnipotens*, dum loquitur, creat, (loquitur *Dominus*, & fit) id eſt, *Ideas* rerum creandarum enunciando *Creaturas* eſſe jubet, ita & *Homini* eaſdem in *Creatore* ſuo non cernere tantum, inque honorem ſuum *Voce*, cum rerum natura conveniente, exprimere, & ita *Cretorem* laudare, ſed & *loquendo*, quicquid ſecundum creationis ſuæ *Leges* vellet, efficere dedit.

Verum enim vero *divinus* hic loquendi *modus*, quia intimam cum *Creatore* unionem requirit, quæ in *Hominis* prævaricatione abrupta eſt, cum pluribus aliis dotibus tantum non periit, & à tot jam ſæculis vix aliquibus ita loqui datum fuit, iiſque non niſi *Viris ſanctiſſimis*, qui, ferventibus precibus *Deo* uniti, ipſas rerum *Eſſentias* vivide alloquendo mi-

miracula fecerunt, reliquoſque homines amiſſi in *Naturam* imperii redarguerunt.

Dixit etiam *Chriſtus*, alter ille *Adam*, recuperator ejus quod *primus* amiſerat, *credenti*, ſive *Deo* in fide adhærenti, nihil eſſe impoſſibile, eamque ſententiam *exemplis*, a *loquendo* deſumtis, illuſtravit. Quid omnia, quæ ipſe patravit, miracula ſunt, quam conceſſæ ſibi in *Naturam* poteſtatis totidem teſtes? Quam quoties exercere voluit, *verbis*, ab *interno* illo divinoque *Verbo* emanantibus, perfecit, quæ vellet jubendo; mandatum autem quodvis *verbum* quoddam ſupponit, ſive *internum* tantum & *ſpirituale*, ſive *externum* & *materiale* illius *involucrum*, quod tamen *ſpiritu* deſtitutum mortuum eſt, nec quicquam agit. Quid *quæſo* eſt in *Nomine* *JESU* *Dæmonia* ejicere, *morbos* ſanare, *mortuos* ſuſcitare, quam *Verba* ſpiritu ejus, qui eſt *æternum* *Verbum*, animata pronunciando hæc omnia

omnia efficere? Nec *emphaſi* ſua ca-
ret, quod hæc in *Nomine* potius *JE-
SU* quam aliter fieri dicantur; *No-
men* enim eſt aliquid enunciation
peculiariter attributum.

Verum δεαςικὸς hic loquendi mo-
dus, ut jam dixi, non tantum ra-
riſſimus eſt, ſed & acerrimos habe
irriſores, qui, quicquid ſibi dene-
gatum eſt, univerſæ naturæ humanæ
cujus ſe arbitros putant, pervicaci-
ter denegant, pari ſtoliditate ac
Cæci & *Surdi nati* reliquos homine
videre & audire inficiarentur, cum
tamen *illis Lumen* & *Colores*, *his* au-
tem *Soni* & *Loquela* non minus ſi
Myſterium, quam iſtis μυςηριομάχοις
dum ſub corruptione ſunt, & inte-
gri & regenerati hominis ſtatus.
Quare hæc, licet hujus noſtræ *Di-
ſertationis* non ſint, paulo prolixiu
explanavi, ut ſaltem conſtaret, und
Loquela primitus ſit orta, & quali
olim futura ſit in ſtatu *redintegra-
tionis*, quando non amplius in tu
bid

bido rationis ſpeculo, ſed in divino *Lumine* videbimus, & à *Deo* edocti unica iterum utemur *Lingua*, & alter alterum abſque interprete intelliget.

Tranſeo itaque ad *Loquelam*, qualis poſt lapſum manſit ad noſtra usque tempora, quæ quidem, qualis qualis eſt, *Hominis* ad *Dei* imaginem creati eſt indicium, at ſimul lapſus argumentum triſtiſſimum; quia non ſolum adeo iners eſt, ſed & admodum imperfecta; jam enim non ex intima quadam rerum cognitione loquimur, ſed ſicuti à *Parentibus* aliiſque didicimus, ſine artificio hoc, ut poſthac docebo, *muti* penitus manſuri. Loquendi hoc artificium, ut attendenti cuivis patet, conſiſtit in concinna quam plurimorum vocabulorum combinatione, & vocabula naſcuntur ex diverſorum *Sonorum* & *Spirituum*, qui alias *Literæ* vocantur, apta & ſucceſſiva pronunciatione; quare illud ita definio:

Loquela, ſive mavis *Locutio*, eſt *actio hominis, qui aërem, tam ſonorum quam non ſonorum, organis quibusdam, quæ longo & frequenti uſu movere didicit, ita flectere & articulare poteſt, ut Voces, auditu prius perceptæ, & ope organorum iſtorum redditæ, eaſdem in aliis, quas olim in ſe, ideas excitent.*

Si quis velit breviorem *Loquelæ* definitionem, dico, quod *Loquela* ſit *Idearum, quas Voces articulatæ in nobis reliquerunt, per organa Loquelæ elaboratio ſive redditio.*

At quoniam in re tam ardua ſola *definitio* non ſufficit, ejus ſingulas partes *Lectori* meo ob oculos ponam, eundem quem in definitione ordinem ſervando.

Nemini mirum videatur, me *Loquelam* hic appellaſſe *actionem* ſimpliciter *humanam*, cum tamen ex *Sacris* conſtet, & *Angelos* cum hominibus ſæpius fuiſſe collocutos, eosque *Voce* ſua Creatorem celebrare

& *Pſitcacos*, *Picas*, *Corvos*, & id genus *aves* quotidie *hominum artificio* loquentes audiamus: Verum præterquam quod de *Humana* non autem *Angelica* hic *Loquela* agere mihi ſit animus, poſterior hæc non ut noſtra *artificialis* ſed *naturalis* dici debet; at bruta iſta non niſi paucas, nec ſibi intellectas *Voces* imitantur, nec ullum inter ſe ſermonem miſcere ſciunt: pro in talis *Loquela* cum rei dignitate mihi non convenire videtur; qui enim, quæ loquitur, non intelligit, vix loqui dicendus eſt.

Organa Loquelæ ab imperitis generali nomine vel *Os* vel *Lingua* appellantur, ſed male utrumque; quocunque enim ſenſu *Os* accipiatur, ſive pro *hiatu*, qui eſt inter *Labia* & *Dentes*, ſive pro ea, quæ pone *Dentes* eſt, *cavitate*, non niſi particulare erit *Locutionis inſtrumentum*: *Lingua*, licet Organorum omnium princeps, tantum tamen abeſt, quo minus ſit unicum, ut, ea etiam optime

me ſe habente, *Loquela* poſſit eſſe admodum impedita, & fere nulla, ſi *Fauces*, *Palatum*, *Labia*, & reliqua organa male ſint conſtituta: è contrario ea vel execta, vel plane otioſa, plurimas *Literas*, ut inter *Vocales* *a*, *o*, *u*, inter *Semivocales m*, inter *Conſonantes b*, *p*, *f*, *v*, *h*, recte pronunciemus: quod, ubi de ſingulis *Literis* ago, pluribus exponam.

Cum tamen *Organorum Loquelæ inſervientium* diſtincta cognitio ſummopere ſit neceſſaria, ea particulatim hic loci enarrabo: Non tamen, *Anatomicorum* more, minutias quasque ad augendum volumen vanamque redolentes oſtentationem proſequar, utpote quæ ad ſubjectum negocium plane nihil faciunt, ſed tantum eorum fabricam, qualis ad *Vocis* & *Loquelæ* perfectionem requiritur, qualisque ut plurimum apparet, depingam.

Primo ſtatim intuitu manifeſtum eſt, äerem ſonorum ſeu *Vocem*, & non

non ſonorum ſeu *Spiritum ſimplicem* ad loquendum vel maxime requiri, non tamen ſufficere, *ſurdi nati* aliique ἄλαλοι, ſatis plerique vocales & probe reſpirantes, teſtantur. Cum itaque *Vox* & *Loquela* pari paſſu non ſemper & ubique ambulent, dividam *Loquelæ organa* in ea, quæ *Voci* & *Spiritui* efformandis, aliaque, quæ *iiſdem* articulandis, & in varias formas mutandis ſerviunt.

Organa quidem *Vocis* & *Spiritus* communia ſunt, eaque vel *remota* vel *proxima:* Remota ſunt omnia organa *reſpirationi*, & imprimis parti ejus, quæ expiratio dicitur, famulantia, ut ſunt *Pulmones*, cum *aſpera Arteria* & *Bronchiis*, *Coſte* cum interjacentibus muſculis, *Diaphragma*, & plerique *Abdominis muſculi*, quæ omnia in id conſpirant, ut *aër*, non ſecus ac in *follibus* videmus, modo per *aſperam Arteriam* in *veſiculoſum Pulmonum viſcus* trudatur, modo per eandem exprimatur, aliquando *ſono-*

rus, aliquando *non:* ille *Vocis* nomine venit, hunc à ſpirando ſimpliciter *Spiritum* ſive halitum appello. Ex his rite conſideratis patet, reſpirationis organa utriuſque nec minus *Loquelæ* cauſam eſſe remotam, & ut Scholæ loquuntur, *ſine qua non*; licet enim aër non ſemper expiretur *Sonorus*, *Vox* tamen & *Loquela* arcte adeo cum *reſpiratione* cohærent, ut nunquam abſque ea inveniantur.

De *Spiritu ſimplici & non ſonoro* dictis nihil addo; eſt enim *aër* nullo modo affectus, qualem communiter per *Os Naresve* expirando emittimus: quare diſpiciendum, quid illum, dum expiratur, *Sonorum* reddat, ſeu, quod idem eſt, quodnam *proximum Vocis* ſit *organum*.

Nemo hactenus dubitavit, id eſſe *Laryngem* ſeu *aſperæ Arteriæ caput* ex *cartilaginibus* quibuſdam ſibi in articulatis compoſitum, & unanimiter creditur, *Vocem* efformari aërem

pe

per *Laryngis rimam*, ſolito plus coarctatam, expirando, exemplo deſumto à *Tibiis* aliiſque *inſtrumentis pneumaticis*, ubi aër ſola *canalis*, quem tranſit, *anguſtia* ſonorus fieri videtur. Verum rem aliter ſe habere, ſunt plures & non ſpernendæ rationes quæ mihi perſuadent.

I. In *inſtrumentis* illis *aër* non tam à fiſtulæ anguſtia, quam ejus aut dilaceratione, aut in motum tremulum celerrimeque undulantem coactione *ſonorus* efficitur.

II. Experientia mihi conſtat, & cuivis idem in ſe experiri licet, *aërem* ſummo etiam conatu per *Laryngem* vel maxime *coarctatum* non reddi, niſi volentibus nobis, *ſonorum*, cum alio modo expiratus parvo labore, & per *rimam Laryngis* multo patentiorem *Vocalis* fiat, quod ſane juxta communem opinionem fieri haut poſſet.

III. Nobis multoties à *Catarrho* vocis uſus plane pro tempore adimi-

tur, licet *Laryngis rimam* pro lubitu contrahere poſſimus.

IV, *Vox* in demortuorum *Larynge* nulla arte excitari poteſt, quamvis *Anatomicum* quendam non imperitum *Vocem* mangonio quodam ementitum viderim.

V. Scire percuperem, quanta *rimæ* iſtius *apertura* ad *Vocis* formationem requiratur, diuturna enim obſervatione didici, nos, dum ut vulgo ſolemus, loquimur, *ſonum* proferre *quartâ* vel ad ſummum *quintâ* à graviſſimo, quem cantando edere poſſumus, diſtantem, qui tamen eadem *Laryngis apertura*, qua communiter reſpiramus, producitur.

His ce & ſimilibus rationibus commotus aliunde *Vocis* originem derivare tentavi. Non equidem inficias eo, *Laryngem* proximum *Vocis* eſſe *organum*, modus autem eam ex aëre formandi longe à priori illo diverſus mihi videtur: quod ut probe intelligatur, mechanicam *Laryngis* ſtru-

cturam

ᵭuram paucis dabo. Conſtat ex quinque *cartilaginibus* ſatis *ſolidis*, *glabris*, & inſigni *elatere* præditis, inque ſui medio *rimam* pro aëris & *Vocis* tranſitu relinquentibus, quæ non ſolum vinculis ligamentoſis ſibi invicem connectuntur, & mirando artificio inarticulantur, ſed & diverſis *exiguorum muſculorum* paribus, *Laryngi* propriis, quibus ob *nervos*, à pari *vago* & *intercoſtali*, ut et à *duriori nervi auditorii propagine* acceptos, maximus cum *Auribus*, *Oculis*, *Faciei* partibus fere omnibus, cum *Corde*, *Diaphragmate*, *Thorace* &c. eſt conſenſus & vitale commercium, quique, ut ex ortus & inſertionis modo patet, non niſi junctis viribus agunt, & ita, ponderibus ſuis æquilibrantibus, *Laryngis rimam* in eodem ſitu ſervant: quam tamen, non infiteor, mutarent, ſi modo hoc modo illud par ſeorſim agere poſſet. At nemo aſſerere auſit, ſibi facultatem eſſe datam, aliquod *muſculorum*

iſtorum par, ſive dilatationi *rimæ* ſive ejuſdem coarctationi deſtinatum, extra *loquendi actum* ſeorſim movendi, quod tamen, cum eorum actio mere ſit voluntaria, neceſſario fieri deberet.

Jam igitur ſupereſt, ut dicam, quod dum *vocem* edere cupimus, *vitalem ex corde cerebroque characterem Laryngis muſculis inſpiramus*, qui protinus in annexas *cartilagines* agunt, at quoniam eorum vis à *cartilaginum* renitentia ſuperatur, & hæc viciſſim à *muſculorum* activitate, *Oſcillatorius* quidam *tremuluſque* inde *motus* naſcitur, qui *äeri* ſimul expirato impreſſus & eodem tempore *pectoris* imo *& capitis oſſibus* communicatus, eum *ſonorum* reddit: Haud ſecus ac tremulus *ſcyphi vitrei* motus, marginem ejus madido digito fricando excitatus, in aëre vicino *ſoni*, elegantis autem in aqua contenta undulationis cauſa eſt: Eodem modo *ſonus* excitabitur in *aſſere* lævigato, digitum

gitum madentem ita ei affricando, ut ſubſultim incedat; *aër* enim reciproco *compreſſionis* & *reſilitionis* motu univerſas aſſeris partes, ut & *aërem* eis incluſum, in *motum tremulum* adigit, qui in nobis ſonum excitat, ſecus ac fit digitum ſimpliciter affricando: Tale quid deprehenditur in pluribus *Inſectis* volatilibus, imprimis *muſcis* majoribus, quæ *ſuſurrum* notabilem non tam *alarum*, (eis enim abſciſſis adhuc perſeverat) quam *muſculorum* in pectoris cavo latitantium celerrimo& quaſi *oſcillatorio* motu excitant. Motus hujusmodi bina in nobis ipſis exempla obſervare licet, in *Lingua* unum, dum *literam r* pronunciamus, alterum in *labiis*, dum ad demulcendos *infantes* iis ſuſurramus. Ita ut decantata illa *rima voci* tantum jam elaboratæ *graviori* aut *acutiori* reddendæ inſerviat, ſicuti in ſequentibus audiemus.

Ex his ſimul ſponte patet, quænam *Vocem* inter & *aërem non ſonorum* dif-

differentia intercedat, quæ tanti eſſ momenti, ut, ſi ignoretur, *Surdi* quam plurimi clara *voce* loqui numquam diſcant; neſcirent enim, quid illa *oris* in varias figuras diſtorſio ſibi vellet, niſi *Laryngis tremor* palpandus iis exhiberetur. Omnes etiam homines, licet ratio eos ut plurimum lateat, bifariam loqui didicere; cum enim à quolibet, non nimis remoto exaudiri volunt, utuntur *voce*, & aërem inter expirandum in *Larynge* ſonorum reddunt: at cum clam quid alteri in aurem dicunt, nec *tremorem* iſtum in *Larynge* excitent, cavent, & aërem, *ab organis loquelæ* varie quidem modificatum, at non *ſonorum* proferunt.

Hactenus tam *Vocis* quam *Spiritus non ſonori* officinam perluſtravi, jam ordo requireret, ut & organa, quæ hunc & illam in varias effingunt formas, deſcribam: at non incongruum duxi, quorundam *Vocis* phænomenon prius rationem ex *hypotheſi* mea reddere.

Cum

Cūr abſciſſa aſpera arteria infra *Laryngem*, aut ligatis, obſtructis, diſſectisve *Laryngis* nervis, *Vocis* uſus amittatur, nemo non ex modo dictis videbit: at quomodo à *Catarrho*, *Variolis*, *Febribus ardentibus*, *intenſa vociferatione &c.* raucedo & interdum plena ἀφωνία oriatur, non ita patet: In omnibus his caſibus *Laryngis cartilagines*, quæ modice ſiccæ, ſolidæ, læves, deque corporum *reſonantium* natura eſſe debent, tenaci *muco*, ex irritatis earum glandulis copioſius ſudante, oblinuntur, unde *elaterem* ſuum amittunt; Idem cernimus in *Campanis* panno involutis, ut & in *Tibiis* aliiſque pneumaticis inſtrumentis, quando ab aëre halituoſo nimis humectantur.

Porro inquirendum, quid *Vocem gravem* reddat *acutamve*. Dupplex hujus phænomeni ratio eſt; ſi enim *Vox* unius comparetur voci alterius, dum uterque familiari ſibi ſono loquuntur, dicendum, id provenire

à

à diverſa Cartilaginum gutturalium magnitudine & craſſitie; nam quo ſunt ampliores, eo vibrationes earum, cum tremunt, ſunt majores at tardiores, hinc *Vox gravior*, & contra. At ſi quæratur, quo artificio idem homo *vocem* modo *gravem* modo *acutam* edat? reſp. *Laryngem* habere muſculos cum aliis quoque partibus, ut *oſſe ſterni*, *hyoide* &c communes, quorum ope vel attolli, ejusque rima coarctari, vel deprimi, eademque rima dilatari poteſt: Vox itaque ob rationem, in priori caſu allatam, per anguſtam rimam acuta, per patulam autem gravis redditur; & in hoc totum cantandi artificium conſiſtit: verum *ſonus* ille, qui καθ' ἐξοχὴν *tremulus* dicitur, muſculorum *Laryngem* attollentium & deprimentium *citiſſimæ reciprocationi* debetur.

Hinc & alia naſcitur quæſtio, cur *Vox* nos tandem deficiat, eam *juſt* *acutiorem* aut *graviorem* reddere volen-

dentes: id fit præcipue, quia *Larynx* tanto conatu vel attollitur, vel deprimitur, quantum muſculi ejus proprii ſuperare nequeunt; & conatus iſte inſignem in *Gutture* dolorem excitat.

Vocem circa *pubertatis* annos alterari, id eſt, inæqualem, duram, & quaſi ſcabram fieri, cuivis notum eſt: at ſi ratio petatur, dicendum, non ſolum ob genitalium cum *vocis organis* conſenſum *Laryngis* cartilagines & muſculos robuſtiores & ampliores fieri, præſertim in maribus, ſed & reliqua oſſa, ob vigentem magis calorem, tum robur ſuum juſtamque duritiem adipiſci, unde *Vox* demum fit firma & matura; non ſolus enim *Larynx* tremere debet, ſed omnia fere totius corporis oſſa, quod quilibet, manu dorſo, pectori, verticive admota, in ſe facile deprehendet: at *mares*, quibus *Larynx* & oſſium moles non niſi leviter alteratur, *fæmineam* ſemper *vocem* habebunt.

Hinc

Hinc etiam patet, quomodo pueros & fœminas adultiores voce fere ſemper, quamvis eam æque acutam edant, ab invicem dignoſcamus; cum enim illorum oſſa ob mollitiem parum reſiliant, vocem habent, hebetiorem.

Quo pacto iis, qui ante pubertatem caſtrati fuerunt, vox glabra & acuta maneat, cum ratio in promtu ſit, dicere ſuperſedeo. Jam videndum, ob quam cauſam *vox* aliquando ab una *Octava* in aliam ſubito tranſiliat etiam nolentibus, & ut vulgo bene loquuntur, *frangatur*. Duo hic notanda, quando id fiat & quo modo; accidit id quidem cuivis *vocem* nimis intendenti, imprimis autem *Concionatoribus*, poſtquam ad ravim uſque *Stentorem* egerunt: at quomodo id contingat, *Tibiæ* nos & *Chordæ* docent, quando nimirum obſtaculum aliquod *ſonum ordinarium* in duo dirimit; ſi enim partes ſunt æquales, ſonus uterque

octa-

octava eſt acutior priori, nec ab invicem diſtinguuntur; at ſi ſunt inæquales, *duo diverſi ſoni* eduntur ſimul, quorum alter altero eſt gravior: & hoc appellatur *vox fracta*.

Id quo familiares noſtros, quamvis eos dum loquuntur non videamus, dignoſcimus, non ſola *vox* eſt, qualis in *Larynge* efformatur, ſed quatenus ea à *reliquis Loquelæ organis* diverſimode in *literas* convertitur; pluribus enim eandem literam pronunciantibus aliquod erit diſcrimen. Pauca denique addam de modo, quo ſæpius *inſcii* imo *inviti* in magnam *vocem* erumpimus, cum *ridemus*, *ejulamus*, *gemimus* &c. Dici quidem vere poteſt, univerſam noſtram vitam ita eſſe conſtitutam, ut inſigniter vel læſa, vel jucunde affecta, *voce* id teſtari debeat: verum & alia dari cauſa poteſt, nimirum ille jam dictus *Laryngis* cum *Auribus*, *Oculis*, *Facie*, & imprimis etiam *Corde* per

nervos conſenſus; quam primum e-
nim *Spiritus*, nervorum iſtorum in-
colæ, vehementer hoc illove modo
agitantur, in conſenſum rapitur *La-
rynx* cum *partibus* vicinis, & ſic va-
rii generis ſoni excitantur, qui pe-
culiarem quandam linguam conſti-
tuunt, quam omnes gentes, nec
Surdis exceptis, & loquuntur & in-
telligunt, quæque, licet partem no-
ſtri mere ſenſitivam ſpectet, nobis
pro indicio eſt, qualis fuerit natu-
ralis illa & univerſalis lingua, quam,
carnales facti, una cum mentali co-
gnitione fere amiſimus.

Redeo tandem ad *organa*, *Loquelæ
peculiariter conſecrata*, quæque *Vocem*
& *Spiritum*, ſermonis materiam, va-
ria *literarum forma* induunt. Ea vel
paſſiva tantum ſunt, vel *activa*: *Paſſiva*
ſunt *duo meatus*, per quorum alte-
rutrum aër, ſive ſonorus ſive non
ſonorus, foras prorumpere cogitur:
in faucibus enim quaſi in bivio col-
locatus eſt, &, niſi quid impediat,
tam

tam per *nares* quam per *os* prodiret. *Meatuum* horum præcipuus eſt *oris interior cavitas*; ab imis faucibus ad dentes uſque extenſa, *linguam* & *palatum* pro limitibus habens, quo pertinet hiatus labiis dentibuſque terminatus, ut & *dentium interſtitia.* Alter eſt *narium in fauces apertura*, qua *vox* & *ſpiritus*, niſi lingua labiave obicem iis ponant, egreditur. *Meatus* hi ita debent eſſe conformati, ut aperto uno alter exacte claudi poſſit, & viciſſim uno clauſo alter ſatis ſit pervius.

Organa Loquelæ activa ſunt, quæ *vocem ſpiritumque* modo per hunc modo per illum *meatum*, varie conformatum prodire determinant. Ea ſunt *Lingua* cum *Oſſe hyoide*, *Uvula*, *Maxillæ* cum infixis *dentibus* & *Labiis*. *Lingua* eſt pars corporis humani, non *Loquelæ* tantum, ſed pluribus uſibus ut guſtationi, ciborum maſticandorum diſtributioni, & maſticatorum deglutitioni inſerviens.

Pars ejus *poſterior* cum oſſe hyoide & *Larynge* arcte connectitur, pars *inferior* cum ſuis muſculis & fræno quodam, *de Tong-riem* dicto, at reliqua pars inferior cum lateribus & tota *ſuperficie*, quæ *palatum* reſpicit, plane libera ſuique juris eſt, nec absque inſigni *Loquelæ* depravatione impedita eſſe poteſt. Subſtantia *Linguæ* maximam partem compoſita eſt ex omnis generis *motricibus fibris*, miro artificio decuſſatim ſibi telæ inſtar implicitis, & præterea aliquot *muſculorum* paria habet propria, quædam cum *oſſe hyoide*, quod ipſi pro fulcro eſt, communia; quibus *extendi* & *retrahi*, *attolli* & *deprimi*, *dilatari* & *contrahi*, *in gibbum* incurvari, *palato dentibusque* fortiter *applicari*, & ſubito *relaxari*, tandem in *motum oſcillatorium* adigi poteſt: hiſce diverſis ſuis motibus *vocem* & *ſpiritum* vel per *Nares* vel per *Os*, vel *pleno alveo* vel *exili radio*, vel *continuo filo* vel momentanea cum *exploſione*;

ſione, ſive inter *ipſam* & *palatum*, ſive inter *latera ipſius* & *genas*, ſive denique inter *dentes* exire determinat.

Os ob figuram ſuam, qua *Græcorum* U refert, *Hyoides* dictum, eſt linguæ baſis, & aliquot muſculorum paribus originem dat, qui *Linguæ* & *Laryngis* motui ſerviunt; ejus tamen uſus adhuc quidam eſt peculiaris, nimirum *Laryngem*, lingua in ſocietatem pertracta, attollere, eumque cum annexa *aſpera arteria* elongando arctiorem reddere, & ita *vocem acuere*: dum autem ope *muſculorum* ab *oſſe ſterni* venientium deprimitur, eidem *Laryngi* & *aſperæ arteriæ* graviter incumbendo utrumque breviorem at ſimul patentiorem, & ſic *vocem graviorem* efficit. Quoties enim *vocem* mutamus, *Laryngem* vel attollimus vel deprimimus, & donec id facere licet, *vocem graviorem* aut *acutiorem* reddere poſſumus; quod quilibet, *Vocem ſuam* ex gravi *acu-*

tam, & viciſſim ex *acuta* per gradus *gravem* faciendo, manu gutturi admota deprehendet. Ob hanc cauſam *Muſici* nonnulli *voce* & *puerili* & egregie *maſcula* eadem facilitate canunt.

Uvula eſt *caruncula* quædam laxa & *glanduloſa*, in medio *palati* fornice de *membrana* quadam *mobili* ſuſpenſa, quæ, quantum quidem *Loquelæ* inſervit, una cum modo dicta membrana *vocis*, in *faucium bivio* conſtitutæ, per *nares* eruptionem moderatur; quum enim *Vocem ſpiritumve* per os tantum emittere cupimus, quod imprimis fit in pronunciatione *Literarum*, quas in ſequenti Capite *exploſivas* appellabo, *meatum narium* ea tanquam *valvula* claudimus: ſi autem vel deficiat, vel *narium* in fauces *hiatum* nimis amplum obturare nequeat, *Literæ p*, *t*, *k*, per nares ſummo cum dedecore pronunciantur. Hæc forſan præcipua, ſi non ſola, ratio eſt, cur *bruta animantia*

mantia hac particula careant.

Maxillæ cum infixis *Dentibus* & *Labiorum vallo* id agunt, ut *oris hiatum* pro rei neceſſitate claudant aut aperiant, *Vocemque* & *Spiritum* magis minusve ſtringendo & acuendo in varias *literas* efforment. Eam ob rem infantes, antequam *dentes*, ſaltem *inciſorios*, habeant, plures *literas* pronunciare neſciunt, & *edentuli Senes* literas *s*, *ſ*, *i* admodum hebetes & obtuſas efferunt.

Data opera omnes has partes non niſi rudiori penicillo delineavi, quia inſtituti mei ratio accuratiorem earum cognitionem non requirit, & quoniam à plurimis *Anatomicis* ſatis exacte deſcriptæ ſunt, ita ut de earum *ſtructura* nihil habeam peculiare, quod addam; Verum de *uſu* quædam, ab aliis non animadverſa, diſſerere cogebar.

Quod antem in *Loquelæ definitione* de motu organorum ejus, *longo & frequenti uſu addiſcendo*, dixi, non

 in

in eam partem velim accipi, ac ſi motus iſte, qnatenus motus eſt, deberetur artificio, ſed ſolummodo quatenus eo *vox humana* articulatur; ſenſu enim priori *motus* iſtarum partium eſt *naturalis*, & tantum non nobiſcum natus, ſecus ac poſteriori. Non ſolum omnes naſcimur ἄλαλοι ſive abſque *Loquela*, ſed & nemo ſibi ipſe loquendi *Magiſter* eſt, cum tamen pleræque artes ſuos habeant αὐτοδιδάκτους: Ita ut, ſi quæ alia, certe *Loquela* pro arte ſit habenda, nec male definiretur *Ars loquendi*.

Nec contra me eſt, quod naſcatur nobiſcum deſiderium quoddam cogitationes, imprimis animi affectus voce exprimendi, quod & in *Surdis* & *Mutis* jam animadvertimus: maximum tamen inter ſonos iſtos inconditos & *Vocem* revera *humanam* pro *Loquela* requiſitam, eſt diſcrimen; Illi enim omnibus, etiam *Mutis*, ſunt communes, hæc autem reliquarum inſtar artium addiſcitur.

Non

Non tamen nego, uti ſupra jam innui, quod ſi homines, non quidem *Surdi*, at qui loqui nunquam didicerunt, una degerent, ipſos inter ſe linguam quandam novam eſſe condituros, verum ob tres rationes valde imperfectam.

I. Quia nullam literarum habent cognitionem, & organorum *Loquelæ* uſum plane ignorant, proin ſonos alter alteri aut inimitabiles, aut ſaltem non intellectos ederent; genuina enim *literarum pronunciatio* non ſecus *Creationis* donum fuit ac *Loquela* ipſa, ſuntque unica amiſſæ *Linguæ naturalis* rudera, quæ memoriæ adhuc infixa manſere.

II, Quia vix unquam in re aliqua denominanda conſentire poſſent, non enim ſe invicem intelligerent.

III. Cogitationes abſtractiores, quamvis in rebus ſenſibus obviis conſentire potuiſſent, ſibi invicem aperire nequirent. Conderent itaque *linguam* aliquanto perfectiorem,

quam eſt brutorum quorundam, quæ diverſis *ſonis* ſibi invicem aliquid ſignificant: ſicuti videmus *Gallos gallinaceos Gallinas* ſuas, has autem *pullos* ſuos *voce* congregare, *ſuem*, in diſcrimine exiſtentem, totum gregem in auxilium vocare, *canes*, *feles* & *ſerpentes* iram & vindictam, illos *roncho*, hos *ſibilo* quodam teſtari. At homines, diverſam quiſque linguam loquentes, ſi in ſocietate ipſis foret vivendum, linguam ex omnibus mixtam conderent, cujus rei veritatem plurimæ modernæ *Linguæ*, ut *Anglica*, *Gallica* &c. adſtruunt.

Quam primum naſcimur, plurima externa objecta novos mundi hoſpites invadunt, ſuasqne in nos vires per varios motus exerunt, qui abſentibus objectis, non ita pereunt, quin ſingula ſui veſtigia ſeu *ideas* in nobis relinquant, multarum poſtea & *cogitationum* & *actionum* principia ſeu elementa; non enim otioſa manent, ſed veluti *ſeminia* quædam,

dum-

dummodo terram bonam & laudabilem nanciſcantur, ad maturitatem & perfectionem tendunt.

Inter innumera iſta objecta ſunt varii generis *ſoni* & *voces articulatæ*, quæ, imprimis cum affectu prolatæ, efficaciter in nos agunt, & niſi auribus ſimus capti, loquendi facultatem ob inſignem aurium cum *Vocis* organis conſenſum, pedetentim excitant; ſtatim enim ac *vocis* alicujus ſignificationem didicimus, quod ſemper prius contingit, quam ipſi loqui ſciamus, ejus *idea* non minus efficaciter etiam in ea *organa* operatur, per quæ ab aliis ad nos erat delata; hinc eam, ſæpius tentando, ſtudemus imitari, donec ejus cum primitiva ſimilitudinem læti animrdvertamus: & ſic ſenſim *linguam* noſtram *vernaculam* loqui diſcimus.

Qui autem, veluti per *parentheſin* hæc dicam, vel *ſurdi* ſunt, vel admodum *ſtupidi*, vel extra hominum conſortium educati, vel, quod raro

ro contingit, qui *vocum ideas*, rit quidem perceptas & intellectas, *Lo quelæ* organis bene ſe habentibus elaborare nequeunt, vel qui organa *Loquelæ* plane habent inepta, artem loquendi haud diſcent unquam.

Hinc patet *quatuor* vel *quinque Mutorum* genera eſſe poſſe. *Surdi nati* & qui inter *bruta* adoleverunt, ejusdem ſunt conditiois; cum enim *Vocis humanæ ideas* auditu nunquam perceperint, multo minus eas reddere poterunt, ideoque muti erunt.

Qui tantæ ſunt animi hebetudinis, ut alios loquentes non poſſint intelligere, eandem ob rationem nunquam loquentur.

Cur iis, quibus organa *Loquelæ* admodum vitioſa ſunt, articulate non loquantur, ex ſupra dictis manifeſtum eſt.

At qui loquentes alios intelligunt, & organis bene conformatis loqui nequeunt, ſunt rara avis, nec niſi

duos

duos aut tres mihi videre contigit: Ex inde didici, tam arctum inter *Auditus* & *Loquelæ* organa nexum non ſemper eſſe, quin magnus aliquando intercedat hiatus. Tale quid comperimus in nonnullis, qui *ſonos harmonicos* & eorum intervalla auribus probe diſtinguere norunt, eos autem in *Larynge* efformare nec ſciunt, nec unquam ediſcere valent.

Errant igitur, qui *infantes* ſibi relictos, ut inter bruta enutritos, *Linguam* quandam, quæ *primæva* ipſis audit, locuturos putant; Non enim ratio reddi poteſt, cur hanc præ illa loqui debeant, cum neutram auribus acceperint. Proin *Chriſtus Jeſus*, benedictus ille corruptionis noſtræ *reſtaurator*, *ſurdos* illos *Matth*. 9. & 12. & *Marc*. 7. ſanando, geminum perpetravit miraculum, non enim *audire* tantum ipſos fecit, ſed & alios protinus intelligere, & cogitationes per *organa Loquelæ* articulate proferre:

re: Namque licet *Surdo nato* vel *ar*
vel *miraculo* ſolus redderetur *auditu*
infante recens nato non eſſet loqu
cior, ſed *Lingua* demum aliqua ip
foret addiſcenda; Hinc ſæpius riſu
mihi movent inſulſa quorundam ju
dicia, qui, *Loquelam* me *ſurdis* cu
potiuncula medicinali infundere cre
dentes, *Soſtrum* aut potius *Didactru*
nimium me petere queruntur, cu
tamen labor immenſus & incredib
lis per annum plus minus in *Surd*
aliquo erudiendo mihi ſit ferendu
& licet artificium meum cum mira
culis nihil habeat commune, patie
tia, ad praxin ejus requiſita, ta
tum non miraculoſa eſt.

Apparet etiam vel maxime, *L*
quendi artem non adeo facile & al
que longo uſu addiſci, nedum natu
ralem eſſe, ſi quis *Linguæ* peregri
det operam; multos enim aliquan
annos prius teret, quam ſingulas
jus *literas* rite pronunciet, quum t
men *Lingua* ſibi *vernacula* eaſdem
plu

plurimum habeat, at quæ paulo aliter pronunciantur. *Galli*, *Angli*, & *Itali* vix unquam *Belgarum g* aut *ch*, *Helvetiorumve k* bene proferent; *Belgæ Germanorum ſch* aut *Gallorum ch* aut *j* raro aſſequuntur; *Anglorum th* reliquis nationibus fere inimitabile eſt; *Abyſſinorum* & *Caffrorum* pronunciatio magnum exteris negocium parit. Quid ſi nobis, & audire & loqui diu jam aſſuetis, *literæ* alicujus *peregrinæ* pronunciatio adeo eſt difficilis, quanto difficilior erit *Surdis* & *Mutis*, ſublata etiam ſurditate?

Dixi tandem in *Loquelæ* definitione, ad eam requiri, ut *Voces* ita reddantur, ut in aliis ſimiles archetypo *ideas* excitare valeant: quod ſummopere eſt neceſſarium, & ſine quo *Loquela* eſſet valde imperfecta & quaſi nulla; ſunt enim qui adeo male loquuntur, ut aliis barbari ſint, vitium autem iſtud in ſe minime animadvertant.

Corol-

Corollarii loco geminam adhuc de *Loquela quæſtionem*, quamvis non a deo hujus loci ſit, explicare cona bor, tenuitatis tamen meæ conſcius ſolidioribus judiciis ſententiam lu bens ſubmitto. Quæritur ergo, un denam & quomodo tanta *Linguarum* diverſitas nata ſit, & quomodo mi raculoſum iſtud donum, *variis Lin guis loquendi*, die *Pentecoſtes* ſuper *Apoſtolos* effuſum, ſit intelligen dum.

Priorem quæſtionis partem quod attinet, ita ſentio. Cum Homines etiam poſt lapſum locuti ſint, & adhuc dum loquantur, non tamen ut jam audivimus, ex naturæ qua dam neceſſitate, ſed ex memoriæ potius ſcrinio, & *Loquela* ab aliis *artis* inſtar, ipſis ſit addiſcenda, e *Dei attributis* neceſſario ſequi mihi videtur, eum, cum creaſſet *Adam* ad imaginem ſuam, creaſſe talem ut ſpiritus ejus, cum *Plaſte* ſuo uni tus, non ſolum rerum intima inſpi cienc-

ciendo cognoſcere, ſed etiam præſentes ſibi earum *ideas* voce rebus conveniente exprimere poſſet, cujus ſpecimen dedit *Uxori* & *animantibus* nomina imponendo: Verum, *mentalis hæc* *Segua* in ejus prævaricatione fere obliterata, nec niſi in *Fidelibus* quibuſdam ex parte reſuſcitata nonnunquam fuit, qui, *ſpiritu* ſuo liberorum ſuorum *ſpiritum* aliarumque rerum penetralia intuendo, nomina ipſis congruentia impoſuere. At reliqui poſteri *Adam*, qui *Deum* ſuum magis magisque reliquerunt, & *Spiritum* ſuum carnalibus cogitationibus penitus obnubilarunt, veras quoque rerum *ideas*, cum iiſque *Linguam* illam *primævam* amiſerunt, ut non amplius ex *animo* illuminato, ſed ex *carnis* affectibus, ſive *tenebris*, loquerentur. Quam primum ergo periit vera ſcientia, in ejus locum natæ ſunt variæ *opiniones*, & *ideæ* per cæca ratiocinia elicitæ; pro quarum diverſitate peculiaria

quiſque rebus nomina indidit, ut tandem, imprimis cum opinionum ſuarum idola alter alteri obtrudere contendebant, ſe mutuo amplius intelligere nec vellent nec poſſent. Id quod & hodie adhuc dum contingit; Vix enim in univerſo terrarum orbe pagus eſt, quin peculiaria quædam habeat vocabula, alibi non intellecta: teſtantur id etiam nomina ridicula, quæ quotidie ex laſcivientis *phantaſiæ* penu finguntur. Si quis variarum gentium *Linguas* ad examen revocet, pleraſque res non ſolum plane diverſis exprimi vocabulis, ſed & iſtarum conſtructiones, modumque cogitata iis exprimendi plurimum differre animadvertet.

Ad *poſteriorem* quæſtionis partem ſic reſpondeo: Mentes *Apoſtolorum* operante *Divina* illa *Flamma*, fuiſſe apertas, & adeo illuminatas, ut *Dei magnalia* & ipſi intelligerent, & intellecta *voce tantis rebus congrua* efferrent: Vixque credo, nec *Textu*

id

id evincit, eos vel ſingulos vel univerſos omnium, quæ aderant, gentium idiomatis fuiſſe locutos: Verum *Fideles*, talia audire cupidos, eorum verba, multa *charitate* animata, veluti divina *Seminia*, cordibus ſuis tanquam bene cultis agris excepiſſe, & miram eorum dulcedinem avidos deguſtaſſe, cum reliqui, aures ad audiendum non habentes, *Apoſtolos* pro deliris vinoque temulentis haberent, nedum intelligerent; tales enim nec *Chriſtum Jeſum*, veritatis & charitatis fontem, intelligent; licet ipſum concionantem audiant. Quanta inter *audientes* eſt differentia, tanta eſt etiam inter *loquentes*; nam ſermo quorundam fere ſemper iners eſt & inefficax, aliorum ſcopum ſuum fere nunquam non attingit: multum quippe intereſt, num quis ex intimis cordis ſui penetralibus verba viva & animata proferat, num vero ex conſuetudine tantum, de quibus ipſe dubitet, & quorum

veritatem ipſe ſecum non ſentiat, loquatur.

CAPUT II.

Literarum naturam, & varios eas formandi modos exponit.

HActenus de *Loquelæ* ſubjecto generaliori, *Voce* nimirum & *Spiritu*, & utriuſque formandi ratione, & ſcitu ſummopere neceſſaria differentia: inquirendum jam, quo pacto dicta *Vox* & *Spiritus*, ceu apta materia, in has illasve *literas* fingantur: Unica enim *literarum materia Vox* eſt & *Spiritus*, *forma* autem earum, ab organorum & meatuum, per quos tranſeunt, diverſa configuratione petenda eſt. *Literæ* igitur, non quà ſunt *Characteres* quidam calamo picti, ſed quatenus enunciantur, ſunt

Vox vel Spiritus, vel utrumque ſimul, diverſimode ab organis Loquelæ deſtinatis configurata. *Li-*

Literarum poſſibilium numerus vix definiri poteſt, tot enim eſſe poſſent, quot diverſis modis *Vox* & *Spiritus* ab organis *Loquelæ* figurari queunt: Præterea plures *literæ* ſuam habent *latitudinem*, & veluti *gradus* quosdam, idemque *Character*, etiam in eadem Lingua, non una eademque oris configuratione pronunciatur, ſic *a* & *e aperta* quandaque audiunt, quandoque *clauſa*, habet & *o* cum *i* ſuam latitudinem &c. Hæc autem differentia, ſi variæ *Linguæ* invicem comparentur, majoris longe eſt momenti, & præcipua cauſa, quod peregrinas *Linguas* tam difficulter pronunciare diſcamus, antequam organa noſtra ad inſolitum aliquem motum flectere poſſumus. Hæc obſervatio in *Surdorum* informatione plus habet utilitatis, quam quis forte credat.

Videmus etiam plures homines omnium fere *animalium voces* imitari aptos natos, quæ ſane pleræque

ex literis, quibus *Alphabeta* noſtra carent, compoſitæ ſunt. Non obſtante autem hac *literarum* poſſibilium copia, ab omnibus *Gentibus* quaſi communi conſenſu, quod revera altiorem earum originem innuit, non niſi facillimæ, ſimpliciſſimæ, cumque decenti organorum ſitu enunciabiles receptæ, & certis pro lubitu *characteribus* annexæ ſunt, quorum numerus vigeſimum quartum vix unquam ſuperat: hi autem *characteres* non eodem modo ubique terrarum pronunciantur, imo eadem *litera* eidem populo diverſimode aliquando ſonat.

Verum enim vero Gens una in exprimendis *literarum* ſuarum *ſignis* multo ingenioſior fuit altera: modus *literas* deſignandi perfectiſſimus, & cum rei natura maxime congruus eſt, ſi *literæ* ſimplices ſimplicia quoque ſigna habeant, & viciſſim hæc ſimplices deſignent *literas*. Hac in re *Germani* reliquis nationibus pal-

mam

mam facile præripiunt; illorum enim *characteres* idem ubique ſonant, niſi quod multoties utantur *h* otioſo, ad præcedentem *Vocalem* producendam; *Vocales* eorum ſunt admodum ſimplices, & earum naturæ mire convenientes, *Diphthongi* inde compoſitæ componentium *Vocalium* vim retinent, quippe in eis audiuntur, ſecus ac fit in pleriſque *Linguis*, quas vivas appellant; pro ſimpliciſſimis enim *Vocalibus* Diphthongos aliquando ſcriptas habent, ut *au, ou, ai, Gallorum, oe, eu, Batavorum*; vel *Diphthongis* adeo impropriis utuntur, ut componentium *Vocalium* vix alterutra audiatur, qualis eſt *Gallorum oi, Batavorum uy*, ut plura exempla taceam; vel tam varie pro loci varietate pronuncientur, ut ſi *Surdus* aliquis *Anglus* vel *Gallus* mihi docendus eſſet, non *Gallicas* eum *literas*, ſed *Germanicas* ab initio docerem, alioquin plane confunderetur. Nec *Conſonantium* mul-

to melior ſors eſt, tamque diſcre-
pans eſt quarundam pronunciatio
ut vix duæ ſint *Gentes*, quæ *chara-
cterem g* eodem modo efferant. Au-
divi Gentem quandam *Americanam*
literis *b*, *p*, *m*, & *f* plane carare, fort
ob annulos, quos in *labiis* perfora-
tis geſtant: ita & *literam r* in *Sinen-
ſium* lingua deſiderari, hiſtoriæ tra-
dunt.

In *Surdo meo loquente* literas, ſi-
cuti à *Germanis* pronunciantur, de-
ſcripſi, verum ut & exteris faciliu
intelligar, linguas quæ in *Europa* ta
Occidentali quam *Septentrionali* in uſ
ſunt, cum *Germanica* mihi verna-
cula hic comparabo. Omnes harum
linguarum literæ, præter commu-
nem in *Vocales*, *Semivocales* & *Con-
ſonantes* diviſionem, *Hebræorum* mo-
re, dividi poſſent in *Labiales*, *Den-
tales*, *Linguales* & *Gutturales*, eg
tamen adderem *Naſales*: verum quo-
niam *Lingua* tot *Literarum* pronun-
ciationi inſervit, *Linguales* cum re

liqu

* Tabula literalis Synoptica.

Literæ omnes ſunt

- VOCALES, quæ voce clara & minime impedita pronunciantur, & hæ
  - SIMPLICES, & abſque ulla cum aliis miſcela, qualis eſt
    - vel GUTTURALIS *a*, & Gallorum *e* in voce *entendre*.
    - DENTALES *e*, *i*, *j*, *y*, & Anglorum *ee* nec non *eo* in voce *people*.
    - LABIALES, *o*, *u*, ſeu *w*, quæ poſterior convenit cum Belgarum *oe*, & Gallorum *ou*.
  - MIXTÆ, idque
    - vel ex GUTTURALI & DENTALI, ut Germanorum *aͤ*, Anglorum *aa* in *aal*, Gallorum *ai* in *aigu*.
    - DENTALI & LABIALI, ut Germanorum *oͤ* & *uͤ*, quibus reſpondent Belgarum & Gallorum *eu* & *u*, Angl. & Ital. iis carent.
- vel SEMIVOCALES, quæ quidem cum ſono vocali, at aliquatenus impedito pronunciantur, idque
  - vel per NARES, quæ pro oris, ubi formantur regione, ſunt
    - vel LABIO-NASALIS, ut *m*.
    - DENTE-NASALIS, ut *n*.
    - GUTTURE-NASALIS, ut *n* ante *g* vel *k*.
  - OS, adjuvante inprimis Lingua, quæ eas formando
    - vel TREMIT, ut in *r*.
    - NON, ut in *l*.
- CONSONANTES, quarum vis non tam in ſono quodam, quam varia ſpiritus non ſonori configuratione conſiſtit, & ſunt
  - SIMPLICES, hæque
    - vel SIBILANTES, quæ pro lubitu produci & corripi poſſunt, hæ iterum ſunt
      - vel SIMPLICITER TALES, quæ formantur
        - vel in GUTTURE, ut *h*, Germanor. & Belg. *ch*, Hiſpan. *g* in *mugere*.
        - inter DENTES, ut *s*, Germ. *ſch*, Gall. *ch*, & *g* ante *e* vel *i*.
        - à LABIO INFER. & DENTIB. SUPERIOR. ut *f* & *ph*.
      - CUM SONO QUODAM COEXTENSO pronunciantur, formantur & hæ
        - vel in GUTTURE, ut Belgar. & Germanor. quorund. *g*.
        - inter DENTES, ut Gallor. & Belgar. *z* & Gallorum *j*.
        - à LABIO INFER. & DENTIB. SUPERIOR. ut *v*.
    - EXPLOSIVÆ, quæ uno ictu exploduntur, ſuntque
      - vel PENITUS MUTÆ, quæ formantur,
        - vel in GUTTURE, ut *k*, *q* & *c* ante *a*, *o*, *u*.
        - circa DENTES, ut *t*.
        - prope LABIA, ut *p*.
      - CUM LEVI SONO, ad mitigandam aſperitatem, incipiunt, formantur
        - vel in GUTTURE ut Gallorum & Anglor. *g* ante *a*, *o*, *u*, ut & pleroumque Germ.
        - circa DENTES, ut *d*, & ni fallor, Anglor. *th*.
        - prope LABIA, ut *b*.
  - DUPLICES, hæ ſunt compoſitæ ex duabus
    - vel PLANE MUTIS, ut German. *x* & *z* nec non *c* ante *e* vel *i*: Angl. *ch*, Ital. *c* ante *e* vel *i*.
    - LEVITER SONORIS, ut Anglor. & Italor. *j* & *g* ante *e* vel *i*.

liquis, præcipue *Gutturalibus* aliquibus, facile confunderentur; quare conſultius duxi, quamlibet *literarum* claſſem juxta tres oris regiones, ubi formantur, dividere, additis ſimul formationis *organo* & *modo*, eaſque naturali quodam ordine *Tabula hac Synoptica* exhibere, cum pronunciationis varietate. *

Ordo hic eſt ſimpliciſſimus & maxime naturalis, in quem *Literas* quaſcunque redigere potui, iſque multo videbitur juſtior *auribus* quam *oculis* judicibus; abſurdum enim cui videri poſſet, me hic *Diphthongos* *au*, *eu*, *æ*, in *Vocalium* familiam adoptaſſe, ex *Conſonantibus* *j* & *w* Vocales feciſſe, duas tresve *Conſonantes* ut *ch* & *ſch* pro una ſumſiſſe, aliaſque denique, *ſimplices* creditas, ex ſimplicium numero exemiſſe, ut *c* ante *e* & *i* &c. Verum facile confido, æquum *Lectorem* non tam mihi quam *Linguæ* ſuæ anomaliæ id imputaturum, ſi literarum naturam

æqua lance trutinaverit, aureſqu
potius quam oculos & præjudici
conſuluerit: imprimis ſi *Vocales*
pleriſque literis pronunciationis e
go adjunctas, ab eis rejicere, idqu
ſolum, quod cuivis literæ eſſentia
eſt, ad examen revocare noveri
Notatum enim velim tanquam qu
maxime neceſſarium, me, cum
Semivocalium & *Conſonantium* form
tione verba faciam, non intellige
tales, quales à pueris inter ſyll
bizandum cum *Vocalibus* admix
pronunciantur, ut *pe*, *ef*, *ka*,
em, *en*, &c. ſed id tantum qu
ipſis, abjectis Vocalibus, propriu
eſt & eſſentiale, quodque eas ab i
vicem, nimirum *m* ab *n*, *p* a *t*,
ab *f* formaliter diſtinguit. Incre
bile eſt, quantum ad faciliorem
ctionem faciat, ſi *Surdi* Literas h
modo pronunciare docentur; i
pueros, Literarum penitus ignar
hac methodo bis 24 horarum ſpa
legere docui.

Po

Poſt generalem *Literarum* in *Vo-ales*, *Semivocales* & *Conſonantes*, di-iſionem, eas *pro tribus oris regio-ibus*, in quarum aliqua litera quæ-is præcipue formatur, ſubdividere nihi placuit; ſic enim ad oculum ernitur, quomodo eadem *Vox* idem-ue *Spiritus*, prout vel in imo *Gut-ture*, vel circa *Palatum* & *Dentes*, el prope *Labia* ob organis *Loquelæ*, rehenditur, in *Literas congeneres* ef-ormetur: quare de qnavis trium arum *claſſium* quinque ſex pluresve eperiuntur, ut de *Gutturalibus a*, ante *g* vel *k*, *ch*, *g*, *k*, de *Den-alibus*, *e* & *i*, *n*, *s*, *z*, *t*, de *La-ialibus*. *o*, *u*, *v*, *m*, *f*, *p*. Diſtin-tione hac non animadverſa. ratio eddi nequit, cur *infantes*, quorum oquela adhuc adeo impedita eſt, t, ü, *n* ante *g* vel *k*, *r*, *k*, non-um pronunciare poſſint, pro im-lendo hiatu non promiſcue quam-unque literam adhibeant, ſed ple-umque *Dentalem* ejuſdem ordinis, ut

ut *l* pro *r*, *n* pro *ng*, *t* pro *k*,
pro ů.

Antequam autem *Literarum* i
ſpecie naturam & formandi modu
explicem, monitum volui *Lectorem*
quod, ſicuti omnes *Literæ*, nec ipſ
Vocalibus exceptis, tanquam *Spirit*
ſimplex & non ſonorus aliquo mod
pronunciari poſſunt, cum *ex. gr.* all
cui quid in aurem ſuſurramus, i
& *Conſonantes*, præter illas, quas ſim
pliciter *exploſivas* voco, *vocaliter* ſe
cum *ſono* quodam proferri queant
gentesque ſint, quæ eas ita pronun
cient: quod tamen diviſioni me
nequicquam derogat; ut in ſequen
tibus patebit.

Præoccupabo hic Lectorem, qu
procul dubio in *tertio Capite* objiciet
hanc meam de *Surdis* & *mutis inſti*
tuendis doctrinam ſemper fore mu
tilam, quoniam omnes, quos *Lin*
gua, Labiis, &c. efficimus motus nun
quam viſu ſuo ita ſint aſſecuturi
ut alios loquentes intelligant: Ve
rum

um, præterquam quod viſus audi-
ui vivida ſenſibilitate haud cedat,
ec opus id eſſe aſſero, ſi, quæ di-
untur, eis aliquatenus ſint familia-
a; namque & nos ſæpiſſime *Conſo-
antes*, ab aliis è longinquo pronun-
atas, non audimus, ſed ex admix-
s *vocalibus* & *ſemivocalibus* colli-
mus. Quotidie id obſervatur in-
r concionandum, eſtque præcipua
tio, ob quam, cum clam & quaſi
r inſidias auſcultamus, uno ali-
uo verbo probe intellecto, tanquam
repto filo, totum tandem glomum
qui poſſimus, curque verbum,
eregrina lingua prolatum, prima
ce rariſſime nobis repetere liceat.

Jam *Literas* ad ſua uſque incuna-
la perſequar, eaſque ſingulatim
examinabo, ut *Germanorum Lite-*
, ob perfectam ſimplicitatem, mi-
futuræ ſint regula, cui aliarum
iarundum Gentium *Literas* appli-
bo, & quænam ab illis diſcrepent,
uænam conveniant, docebo, unde
ex-

extranei non ſolum noſtram form-
di rationem facilius addiſcent, ſe
ſurdos ſuos minori cum labore e
dient: In explicatione autem ll
eundem, quem in diviſione, or
nem ſervabo, & quamlibet lite
rum claſſem per triplicem oris reg
nem deducam.

Vocales ſunt Vox diverſa tantùm (o
apertura modificata; & ſunt vel *ſi*
plices & *uniformes*, ut *a. e. i, j, y*
u, w: Vel *mixtæ*, quæ è duabus
unam ita coaluere, ut ſimul pron
cientur, in quo à *Diphthongis* di
runt, utpote quarum *Vocales* ſucc
ſive pronunciantur: hæ autem *Vo*
les mixtæ ſunt ä, ö, ü, quas *Lin*
quædam vel plane non habent,
male exprimunt: Verum de form
tionis modo ſtatim plura dicentur.

Vocalium ſimplicium prima eſt *G*
turalis a, omnium maxime ſimpl
clavis *Aphabeti*, ac proin *Litera i*
tialis apud omnes Gentes, excep
ſolis, quod ſciam, *Abyſſinis*, quil
te

eſte Literatiſſimo *Ludolfo* decima tertia eſt. Vario quidem *Linguæ* ſitu pronunciari poteſt, communis tamen & maxime conveniens eſt, ut *Lingua* in ſitu quietis ſuæ ſit, blande in ore exporrecta, *dentiumque* inferiorum marginem vel non vel leviter tantum attingat: ſi itaque *maxilla inferior* deorſum trahitur, & os ita aperitur, ut Vox in Gutture efformata nec ad *dentes* nec ad *labia* notabiliter impingat, *a* quoddam apertum audietur: at ſi labia in orbem conſtringantur, ut faciunt *Bovari*, ad *o* accedet: *Angli* bifarium a ſuum pronuncianr, viz. vel modo jam dicto, ut in vocibus *shall*, *call*, vel media *Linguæ* parte magis verſus palatum inflexa, & ſic fit *vocalis* ex *a* & *e* mixta, ut in Vocibus *James*, *Have*: aliquando *o* ſuum ex *au* tunquam *a* pronunciant, ut in vocibus *knot*, *ſchop*, *cauſe* &c. nec non *Galli* *e* ſuum, ſi *n* vel *m* ſequitur, ut in voce entendement; quod

quod probe obſervandum, ſi qui ſurdum aliquem erudiendum ha beat, eodem enim modo *Litera* ubique pronunciare aſſuefaciendu erit.

e, i, j, y. ſunt *Vocales dentales* ſeu *vox*, quæ inter prodeundum a *dentes* magis minusve allidit; hin infantes, licet dicant *papa*, *bo* & has literas pronunciare nequeun donec *dentes*, ſaltem inciſorios, ha beant. Et quidem *e* formatur, du *Vox*, leniter diductis *labiis*, ad *den tes* itidem modice diductos impingi *Linguæ* autem ſitus talis eſſe debe ut pars ejus anterior utrinque *canin dentibus inferioris maxillæ* aliquant lum obnitatur, media autem in gi bum elevata, palato propius ad m veatur, quam fit pronunciando ita enim *vocis meatus* undique ang ſtior redditur & *e* multo fit clariu *Literæ* hujus *ſonus* in omnibus fe Linguis idem eſt, præterquam qu aliquando apertior, aliquando m

g

gis clauſa pronuncietur; Verum *Angli* eum non raro tanquam *i Germanorum*, ut in vocibus *evil*, *ever*, Galli autem, ut jam dixi, non nunquam veluti *a* pronuncient.

i, j, & *y*, *Germanis* ſunt una eademque *Vocalis*, modo correpta magis, modo producta, nec ullo nititur fundamento, *i* aliquando *Conſonantem* fieri, *j* ſeu *jota* dictam, ſed rapidius tantum pronunciatur, ut cum ſequente *Vocali* Diphthongum conſtituere queat: Cæterum formatur *i* eodem fere modo, quo *e*, niſi quod vel *dentes* magis ſtringendo, vel *Linguæ gibbum* magis elevando, vel utroque, vocis *meatus* reddatur anguſtior, unde *ſonus* quoque emergit acutior, qui tamen aliquando ab *e* clauſo diſtingui vix poteſt. *y* Autem eſt *i* ſolito productius ſeu geminum. Variationes hujus literæ hæ ſunt: Angli *i* & *y*, Belgæ autem plures *y* pronunciant tanquam *ei*, ut *time*, *cry*, *wyn*, *tyd*. De *Anglo-*

rum, *Italorum* & *Gallorum* *j* infra di-
cetur. Anglis *ee* ſemper *i* *ſonat*.

o, *u*, & *w* ſunt *Vocales labiales*, ſeu
quæ vario *labiorum* ſitu efformantur:
& tantundem *o* & *u* inter ſe diffe-
runt, quantum *e* & *i* : *w* autem ad
u ſe habet ut *j* ad *i*. Formantur *o*,
u & *w*, cum *dentes* & *lingua* eundem,
quem in *a*, ſitum ſervant, *labia au-
tem*, ſicut in *e* & *i* *dentes*, magis vel
minus contrahuntur, & ſic, quan-
do minus ſtringuntnr, *o* habebitur,
quando autem aliquanto magis, *u*
vel *w*. Si quis *Surdum* docet, ſol-
licite caveat, ne, dum *o* vel *u* pro-
nunciat, vox *dentibus* impingat, aut
lingua nimis prematur, alioquin eo-
rum loco Gallorum *eu* & *u* obtine-
ret. *Literæ* hæ omnibus Linguis
communes ſunt, ſed non in omni-
bus eiſdem *characteribus* expreſſæ:
o quidem idem eſt, niſi quod Galli
ſuum *au*, vel *eau*, eodem modo pro-
nuncient; at *u* *Germanorum* idem
cum *u* *Anglorum* & *Italorum*, *Galli*
autem

autem id reddunt per *ou*, & *Belgæ* per *oe;* cum tamen nil minus quam Diphthongus ſit. *w* eſt *u* rapide at fortiter pronunciatum.

Vocales mixtæ ſunt aͤ, oͤ, uͤ, quibus reſpondent *Gallorum ai*, *eu*, *u*; *Belgæ* carent aͤ, oͤ autem & uͤ ſicut *Galli* reddunt per *eu* & *u*; *Angli* non niſi aͤ habent, quod exprimunt ſuo *a*, ut in vocibus *take*, *make*: Verum Itali omnibus tribus carent. Harum *vocalium characteres* linguæ Germanicæ peculiares ſunt, & admodum ingenioſe à *Veteribus* excogitati, licet moderni plerique rationem neſciant. Simplicem habent quoque *characterem*, parvulo *e* notatum, quoniam *ſonus*, quem ſignificant *unicus* eſt, quamvis mixtus; ſunt enim *a*, *o*, & *u*, ita pronunciata, ut *vocis tranſitus*, *lingua dentibusque* ad pronunciandnm *e* compoſitis, anguſtior reddatur, & ita *e* cum dictis literis *a*, *o*, *u*, unicam at *mixtam Vocalem*

conſtituat in quo earum à *Diphthongis* differentia conſiſtit

De Diphtongis, è *vocalibus* his compoſitis, quæque inde componi poſſent, multa addere ſuperfluum duxi; non enim *Grammaticam* ſcribere, ſed *literarum* naturam examinare animus eſt: id tamen in genere de eis dicam, eas inter loquendum formari ex *duarum*, *raro trium*, *vocalium ſucceſſiva at ſolito citiori pronunciatione;* tumque demum recte ſcribi, ſi *vocalibus* eas componentibus exprimuntur; Cum autem pleræque *Gentes Diphthongos* ſuas adeo male ſcribant, ut componentium *vocalium* vel alterutra tantum vel nulla inter pronunciandum audiatur, eas ad examen revocare ſingulas non libet. ſed iis, quorum intereſt, relinquo; facile enim quis *Diphthongum* quamcunque ad ea, quæ de *Vocalibus* tradidi, tanquam ad *Lydium lapidem* probare poterit.

Ad ſecundam *Literarum* claſſem ge-

generalem pertinent *Semivocales*, ideo ita dictæ, quod formentur è *Spiruto ſonoro* ſeu *Voce*, at quæ in itinere ſuo multum infringitur: Poſſunt tamen, genuinarum inſtar *Vocalium*, pro lubitu produci. Sunt, ut jam dixi, vel *Naſales*, ſive quæ per meatum, quo *nares* in *oris* cavitatem hiant, pronunciantur: Vox autem, in *Laryngis cartilaginibus* elaborata, eà tranſire cogitur, cum vel ad compreſſa *labia* appellit, & inde *regurgitans*, perque *nares* egredi coactus, in *m* formatur. Vel cum *Linguæ apex* ita *palato anteriori* & *dentibus ſuperioribus* adaptatur, ut per *os* egredi *vox* nequeat; tum enim per *nares* regurgitare debet, & ita in *n* formatur: vel denique cum *vox poſteriori Linguæ parte*, *palato* admota, ita *coërcetur*, ut ei non niſi per *nares* pateat exitus, formatur in *ſonum*, qualem habet *n* ante *g* vel *k* & *q*, qui peculiarem in nulla, quod ſciam, *Lingua* characterem habet, ſi forte *He-*

bræorum *y* excipias; cum tamen à reliquis *naſalibus* non minus differat, quam *k* diverſum eſt à *t* vel *p*. Si quis hæc in ſe experiri cupiat, *Naſo* digitis compreſſo unam de tribus pronunciare conetur, nec poterit. *Literarum* harum *naſalium*, ut & ſequentium duarum *oralium* in omnibus *Linguis* ſimilis eſt pronunciatio, unicam tamen *obſervationem* addam, quæ *n* ſpectat: ſi verbum quoddam terminetur in *n*, & ſequens incipiat per *b* vel *p*, *g* vel *k*, *c*, *q*, tum *n* iſtud inter pronunciandum etiam inſcii, propter euphoniam, mutamus vel in *m*, ſi fuerit ante *b* vel *p*, ſi autem ſequatur *g* vel *k*, pronunciamus *n* præcendentis verbi, ac ſi unam cum illis ſyllabam conſtitueret: id quod Surdos in *Loquela* & *Lectione* multum juvare poteſt.

Semivocales orales appello, quæ quidem per *oris* hiatum pronuncientur, at non libere plenoque alveo, ſicut *genuinæ Vocales*, ſuntque duæ

l &

l & *r*. Formatur *l*, quando *Linguæ pars anterior* dilatata firmiter applicatur *Palato Dentibusque ſuperioribus*, ut *Vox* non niſi exili radio juxta *Linguæ latera* erumpere poſſit; ſi enim *genas* verſus *molares dentes* premas, exitum *voci* præcludes, & difficulter admodum hanc *literam* pronunciabis. *r* eſt *Vox* ſumma rapiditate *fluctuans*, & formatur, dum pars Lingua mobilior, altera craſſiori immota manente, oculi ictu aliquoties palato alliditur, iterumque inde reſilit; ita enim *Vox*, in Larynge efformata, inter pronunciandum *motu oſcillatorio fluit refluitque*, & ſubſultim effertur: hinc quorum Linguæ pars anterior craſſa eſt adeoque gravis, ut, dum eam ita movere volunt, poſteriori præponderet, *literam r* in *Gutture* formabunt, ſive audiant, ſive *ſurdi* ſint, & nunquam bene eam pronunciabunt.

Agmen tandem claudunt *Conſonantes, quæ finguntur ex aere ſeu ſpi-*

ritu non ſonoro, in cujus varia modi-ficatione omnis earum vis & inter ſe discrimen conſiſtit: ex illis tamen non nullæ, ut *Gallorum z*, & *v*, & *j* Anglorum*th* &c. *Semivocalium* nomine non plane indignæ ſunt, quare ſæpius de augenda harum familia mecum cogitavi: Verum ut exoſum *Novatoris* nomen evitarem, neque cum *Conſonantibus* bellum gerere viderer, *Semivocalium* limites extendendo, nihil mutare volui; præterea citatæ modo *literæ* ſocium habent ſpiritum quendam aſperum, qui magis de earum natura mihi videtur eſſe quam lenis ille, quem ſibi junctum habent, *ſuſurrus*: quare eas à parte ſui potiori denominabo.

Conſonantes in genere ſunt vel *Simplices* vel *Duplices*, omneſque per *os* nec ulla per *Naſum*, pronunciantur. *Simplices* ſunt vel *Sibilantes*, quæ instar *Vocalium* & *Semivocalium* pro lubitu produci & corripi poſſunt: vel *Exploſivæ*, quæ ſubito & unico

ict

ictu quaſi exploduntur. Utraſque in duas iterum *Claſſes* diviſi, nimirum in ſimpliciter tales, & quæ leviuſculum junctum habent *ſonum*.

Sibilantes, ita ſimpliciter dictæ, formantur ex *aëre* ſeu *h* quodam, in aliqua *oris* parte compreſſo, & per anguſtiam exſibilato, ut ſunt *h*, *ch*, *ſ*, *ſch* quod idem eſt cum *Hebræorum* ש, & *f* ſeu *ph*. *h* omnium *Conſonantum* eſt ſimpliciſſima, non enim differt ab aëre, quem communiter per os apertum exſpiramus, niſi quod in *Laryngis rima* paulo denſius coarctetur, eſtque communis ſequentium materia: ſi enim *fauces* ope partis *Linguæ* poſterioris, in *gibbum* elevatæ, ita arctantur, ut ſpiritus cum ſibilo quodam vique erumpat, ex *h* fit *Belgarum* & *Germanorum* *ch*, idem cum *Græcorum* χ, & Hiſpanorum *g* id voce mugere. *Galli*, *Itali*, & *Angli* hac *Conſonante* carent quoad pronunciationem, non quoad characterem: hinc ſi *Germanicam*

Belgicamve Linguam addiſcunt, ſemper hallucinantur ad hunc lapidem. Si autem *Linguæ pars media* leniter attollitur, & anterior ita *Dentibus* adaptatur, ut ſpiritus non niſi per Dentium inſtertitia tenui radio prodire queat, *s* inde formatur, quale omnibus Nationibus commune eſt: & ſi *ſpiritui* tranſitus, ob *Linguam* depreſſiorem, amplior eſt, *s* fit *obtuſius*, quod Germani reddunt per *ſch*, Galli per *ch*, & *g*, cum ſequitur *e*, *i*, vel *y*. Angli per *sh*, *Itali* & *Belgæ* carent. Denique, *f ſeu peregrinum ph*, formatur, quando *Labium inferius* ita *Dentibus ſuperioribus* applicatur, ut *ſpiritui* per eorum *interſtitia* ſit erumpendum. Hæc *Litera* ab omnibus Gentibus eodem modo pronunciatur: vidi puerum, qui *f* pronunciare nequibat ob *Labium inferius* nimis exile, me jubente, *ſuperius* adaptavit *dentibus inferioribus* & poſtea facile id pronunciavit.

Literæ, cum ſono quodam coëxtenſo

ſibi-

ilantes, ſunt *Belgarum g*, impri-
is in vocis alicujus initio, *Belgarum*
Gallorum *z*, Gallorum *j*, &
nnium fere Gentium *v*: ut uno ver-
dicam, hæ *literæ* ſunt ipſiſſimæ,
ias modo *ſimpliciter ſibilantes* appel-
vi, *g* nimirum eſt *ch*, *z* eſt *s*, *j*
t *ſch*, & *v* eſt *f*, niſi quod ſin-
llæ, dum pronunciatur, levius-
ulum ſonum habeant comitem,
uare alteris illis fiunt leniores.

Alterum *Conſonatum* genus ſunt
xploſivæ, quæ nil aliud ſunt quam
iritus, qui vel in *proſtrema* vel in
edia, vel in *anteriori oris parte* coa-
ervatus, & ab *uvula* per *nares* egre-
prohibitus, ſubito exploditur.
untque vel *penitus mutæ*, nec *ſoni*
uicquam admixtum habent, ut *k*,
p: vel, ad mitigandam aſperita-
em, cum leviſſimo quodam *ſono* inci-
iunt, & lenius exploduntur, ut
allorum g, ſi ſequitur *a*, *o*, vel *u*,
ermanis, *Anglis* & *Italis* commune,
, &, ni fallor, Anglorum *th*, & de-
ique *b*. *Prio-*

Priores ita formantur: quando *pa*
Linguæ poſtrema firmiter admovet
palato, ut ſpiritus, quem interim e
pirare conamur, nec per *os* nec p
nares erumpere poſſit, ex eo ſubi
iterum laxato, inque libertatem
ſtituto, fit *k* vel *q*, vel *c* niſi ſequ
tur *e* vel *i*: ſi idem *ſpiritus* in *me*
oris regione circa *dentes* aggeritur,
eo relaxato fit *t*; quando autem *ſ*
ritui, compreſſis Labiis in oris ca
tate coacervato, ſolutis iſtorum
pagulis, fores patent, *p* format
Hæ *literæ* ab omnibus *Gentibus* eod
modo pronunciantur, niſi quod a
quando adſpirentur.

Poſteriores ſunt totidem nume
cum prioribus, eodemque modo f
mantur, præterquam quod, cum
proferre cupimus, expirandi co
tus minor eſt, eaſque cum *ſono*
ſcuro, &, ob denegatum ei per *os*
nares exitum, *breviſſimo* pronunc
re incipimus: & ita ex *k* fit *g*, p
ut *Galli*, *Germani* &c. id pronuncia

t *Belgæ* eo carent: ex *t* fit *d*, *p* autem mutatur in *b*. Moneo hic *Lectorem*, ſi forte *Surdus* ipſi erudiendus obtingat, ne nimis anxius ſit de hac differentia; cum enim ſonus, qui Literis *g*, *d*, *b*, comes eſt, nec per *os*, nec per nares egredi, ſed leviter in faucibus fluctuare debeat, facile fieri poſſet, ut aliquam ex *Semivocalibus naſalibus* iis adderent, & loco *b* dicerent *mb*, loco *d* autem *nd*, quod pejus foret, quam ſi ſonum iſtum omitterent: ſufficiat ergo Diſcipulo ſurdo commonſtraſſe, *poſteriorem* hanc *exploſivarum claſſem* à priori gradu tantum differre.

Sequuntur tandem *Conſonantes duplices*, de quibus, quid dicam, vix habeo, ſique, quod ſentio, eloqui licet, ſine incommodo iis carere poſſemus, tales enim in rerum natura non ſunt; at cum *veteribus* placuerit *Characteres* quoſdam excogitare, & *recentiores populi* alios addiderint, qui, licet revera ſimplices, duas

Con-

Conſonantes exprimunt, quæ tam eædem ſunt cum eis, quas hacten deſcripſi, quare *Duplices* quæ hod in uſu ſunt, in ſuas *ſimplices* reſolv re teneor. Sunt autem hæ *Dupli* compoſitæ vel ex *duabus plane mut* ut *x* ex *k* & *ſ*, aut *g* & *ſ*; *Germ norum z* vel *c*, quando ſequitur *e* v *i*, conſtat ex *t* & *ſ*, cum quo co venit *Italorum z* & *t*, quando ſequit *i* purum; *Italorum c* ante *e* vel *i* ide eſt quod Anglorum *ch*, quod co ponitur ex *t* & *ſch*; vel ex *duabus viter ſonoris*, ut *Anglorum* & *Ita rum j* & *g* ante *e* vel *i*, utrumq compoſitum eſt ex *d* & *j Galloru* De ſingularum formatione differe opus non eſt, quia Literas omne ex quibus compoſitæ ſunt, jam ja explicui.

Poſſem hunc *Literarum catalog* multum augere, modumque trac re, quo plurimæ aliæ, ab his deſcrip plane diverſæ, per *Loquelæ orga* efformari queant; Verum in que

uſum

uſum? Utinam *Hebræi*, *Græci* & *Romani* ſuas nobis Literas ita delineatas reliquiſſent; jam enim de genuina earum pronunciatione non litigaretur.

CAPUT III.

Ipſâ Methodus exponitur, qua Surdos vel natos vel morbo factos, & ob ſurditatem Mutos loqui doceo, & Loquelæ vitia emendabilia corrigo.

QUæ hactenus de *Literis* & artificioſa earum formatione dicta ſunt, attendenti ad Loquaces reddendos *Surdos* ſufficere, &, licet nihil adderem, ad id, quod *Capite hoc* promitto, audendum calcaria admovere poſſent, totius quippe artificii fundamenta continent; at ne ſalivam tantum ſibi moviſſe mequeantur *Lectores*, ingenue iis aperiam, quid decennio hoc, quo *Surdis* quibusdam & ita natis, & poſtea factis (no-

(notandum, quod qui in infant
ſurdus fit, antequam *Linguam* ſib
vernaculam loqui, legere, & ſcri
bere poſſit, ſenſim obmuteſcat) in
ſtituendis operam dedi, ſcitu & di
gnum & maxime neceſſarium obſe
vaverim, ut tanto efficacius unum
alterumque ad tale quid audendum
excitem, & aliquos in ferendo hoc
labore ſocios habeam. Si cui obſcu
rus forte alicubi videbor, id ipſi po
tius, hæc tanquam *Hiſtoriolam* quan
dam legenti, quam mihi imputan
dum eſſe confido, & audacter aſſero
tantum certitudinis hæc mea præce
pta habere, cut vel cum *Mathemati*
diſciplinis certare poſſint; toto enim
tempore, quo praxin hanc exerceo
non niſi unam *Puellam*, & quidem
ob ingenii hebetudinem, indoctam
à me dimiſi, putidumque *J*
dæum, cujus *Patrem*, hominem na
ci nihilique, pro omni collocata op
ra ne gratias quidem mihi acturu
prævidebam: imo pleroſque muto
int

intra bimeſtre ſpatium & legere & verba quam plurima pronunciare docui. Ut autem certitudo hæc cuilibet pateat; ſecum reputet, ſermonem conſtare ex verbis rite & ligitimo ordine pronunciatis, verba componi ex *Literis* variis modis combinatis, *Literarumque* naturam & vim conſiſtere in *Voce* & *Spiritu* multifariam *articulatis:* cum itaque ſingulæ *Literæ* peculiarem *Vocalium organorum* configurationem requirant, & unius ab altera diſcrimen, ut *Cap.* II. docui, ad oculum ſit notabile, quis *Mutos*, oculis non captos, diligentemque *Magiſtrum* nactos, *Literas*; & ex *Literis* ſucceſſive pronunciatis *verba* formare; & ex his tandem ſermonem efficere poſſe denegabit?

Primum, quod in *Surdo* & *Muto* docendo requiro, eſt, ut ſit ingenii vividioris & docilis, ætatis nec teneræ nimis nec nimium provectæ, ſed ad adoleſcentiam vergentis, nimirum ab anno octavo ad decimum

quintum; tum ut *Loquelæ* organa bene habeat conſtituta; ſtupidi enim nullius doctrinæ ſunt capaces, qui adhuc in infantia ſunt, nec ſatis attendunt, nec, quæ eos doceo, uſui ſibi commodoque fore ſciunt; adultiores vel moroſi ſunt vel nimis verecundi: at qui præter *Surditatem* & *Loquelæ organa* habent inepta, alios quidem loquentes intelligere, ſuamque *ſcripto* mentem aperire quandoque poterunt, at loqui nunquam diſcent.

Aptum igitur *diſcipulum* nacto prima mihi cura eſt, ut vocem aliquam ex eo eliciam, ſine qua labor irritus eſt omnis nec clara unquam voce loqueretur: id autem, quo *Surdi*, à quibus ego me didiciſſe non diffiteor, *vocem* à *ſpiritu non ſonoro* ipſi in ſe diſcernunt, eſt revera magnum hujus artis *Myſterium*, & *Surdorum*, ſi ita loqui fas eſt, *Auditus*, aut ei ſaltem quid analogum, nimirum *tremulus* ille motus & titillatio, quam, dum

dum *vocem* ſponte ſua, quod ſæpiſſime fit, edunt, in proprio percipiunt *Gutture*. Quomodo enim intelligeret *Surdus*, quid velim, cum pro *Litera* aliqua pronuncianda os aperio, eumque eandem *repetere* jubeo? Neſciret, inquam, utrum ſimpliciter hiarem, *mutumve* exprome-rem *ſpiritum*, an *veram vocem* ederem, ipſi imitandam: quare manum ipſius *Gutturi* meo admoveo, ut *tremulum* ejus motum, dum *vocem* edo, perſentiat; tum eandem manum proprio *Gutturi* adhibere, meque imitari eum jubeo: & ſic tanquam habena *vocem* ejus manu flectere poſſum, ut & leviſſimos tandem accentus obſervet. Non terreor, ſi *vox* ab initio ſcabra fuerit & difficilis, magis enim ac magis tempore & organorum excercitatione ea politur & lævigatur. Hoc etiam modo *Pipitum* illum, *ſurdis* plerisque familiarem, & multum à genuina *voce* diſcrepantem, facile dedoceo, &

ejus loco *vocem humanam*, cum *Laryngis tremore* elaboratam, elicio.

Si *vocem*, quod prima plerumque vice ſit, obtinui, *Vocales* eum brevi tempore pronunciare doceo, nimirum *oris aperturam*, dum *Vocem* in *Larynge* fingit, ita moderari jubeo, ſicuti ſupra de *Vocalium* formatione dixi: ut autem eo facilius id poſſit, *ſpeculum* adhibeo, quia diverſos iſtos *Linguæ*, *Maxillæ* & *Labiorum* motus, ad *Vocales* efformandas neceſſarios, me tantum intuendo imitari nequiret, niſi aliquoties id coram *ſpeculo* tentaverit, habitumque quendam acquiſiverit; omnes enim corporis noſtri muſculos adeo ad nutum movere non poſſumus, quin longa ſubinde excercitatione opus ſit, quod qui *ſaltare*, *cantare*, *tibias aliaque inſtrumenta muſica* tractare diſcunt, quotidie experiuntur: quare *Diſcipulus meus* dictos motus coram ſpeculo imitari tenetur, donec muſculi iis inſervientes fuerint aſſueti. Inde didi-

didici, falſo communiter credi, *Surdos*, ſtatim ac *auditus* ipſis redderetur, locuturos; quamvis enim arctiſſimus inter *auditus* & *Loquelæ* organa ſit conſenſus, ut auditam *vocem* quamcunque imitari nobis fere naturale ſit, tantus tamen mihi non videtur, ut prima id vice queamus: Verum acceptam ab aliis *vocem* ſæpius imitando, propriamque ſimul audiendo, utriuſque demum ſimilitudinem deprehendimus, & ita omnes loqui ſenſim diſcimus. Sive enim Surdus quis ſit, ſive audiat, ſi loqui diſcit, perinde eſt, ac ſi aliam quandam artem addiſceret, quod & *Cap.* I. jam inculcavi, longa demum conſuetudine organa redduntur apta & ductilia; hinc peregrinas *Literas* quandoque non niſi longo temporis ſpatio rite pronunciamus.

Probe autem notari velim, me *Surdis*, quoties *Literam* aliquam pronunciare eos doceo, ſimul eam præſcribere, alioquin iſtius *ideam*, quam

neceſſario habere debent, nuſquam figere poſſent: Ut autem eorum profectus melius experiar, Literas nonnunquam, non à me pronunciatas ſed tantum ſcriptas recitare, & viciſſim à me ſimpliciter pronunciatas, & voce & calamo eos imitari jubeo; ex quo incredibilis in eos utilitas redundat; *Literæ* enim altius infiguntur memoriæ, *Surdi* eas, me etiam abſente, repetere poſſunt, &, quod omnem fere fidem ſuperat, ſimul ac omnes *Alphabethi Literas* tenent, & legunt, & quicquid eis prædico, recte ſcribunt. At raro plures quam duas tresve *Literas* una die eos doceo, ne earum ideæ turbentur.

Vocalium pronunciatio res eſt admodum tenera; &, quoniam leviſſima ſitus *Linguæ* mutatio eas alterare poteſt, prudenter tractanda; ſicuti enim qui audiunt, ita & *Surdi* eas non præciſe eadem oris apertura pronunciant, proin negotium hoc variis modis eſt tentandum: Et cum *e* & *i*,

o &

o & *u*, oͤ & uͤ ſint *vocales* ſibi maxime vicinæ, caſu aliquando fit, ut Diſcipulus in principio, cum unam earum volo, alteram pronunciet; tunc ego aſtutia hac utor, non increpo, ſed potius, ac ſi eadem eſſet *Litera* quam volui, applaudo, redditumque ſonum aliquoties eum repetere jubeo, & demum *characterem* proprium, quo ſonus iſte exprimitur, ipſi præſcribo, deleto priori: Et ſic multoties caſu & ſine labore *Vocalem* obtineo, quam data opera tam facile non obtinuiſſem. Interim, dum *Vocales* addiſcit, manum ejus ſæpius *Gutturi* meo admoveo, ejuſque *nares* digitis leniter comprimo, ut *vocem* integram plenoque alveo per os tantum edere aſſueſcat.

Quando *Vocales* ipſi familiares ſunt, ad *Semivocales* accedo, quæ aliquanto difficiliores ſunt, præſertim *Naſales*; per *Naſum* enim *Surdi* vocem niſi docti nunquam reddunt: Proinde incipio ab *m*, utpote maxi-

me conſpicua, & reliquis faciliori ut ſaltem *vocem* per *nares* reddere aſſueſcat. Jubeo itaque *Diſcipulum* comprimere *Labia*, manuque *Gutturi* admota *vocem* edere, & ita neceſſario *m* pronunciabit, non autem, ut vulgo fit, *em*. *Dn. Kolardi Filia*, antequam curæ meæ committeretur, dicere quidem poterat *Papa*, eſt enim *vocula*, oculis præter alias innumeras maxime expoſita, at fatebatur mihi *Parens*, ſe plus millies fruſtra tentaſſe, ut diceret *Mama*, quod tamen ego minuto temporis præſcripto modo effeci.

Quod *Cap.* II. de *Semivocalibus* & *Conſonantibus* dixi, vix ſatis inculcare tibi poſſum Lector, ne ſurdum, ſi quis forte docendus obtigerit, eas cum annexis ſuis *Vocalibus* ſimul pronunciare doceas, ut v. gr. em, en, ka, ef &c. ita enim nec legere nec rite quicquam effari diſceret; vis enim & emphaſis *Semivocalium* & *Conſonantum* non eſt in adjecta Vocali,

ſed

ſed in peculiari & ſui generis *voce* vel *ſpiritu*: ita in verbo hoc *man*, emphaſis *Literæ m* eſt in ſono per nares prolato, nec dicitur *emman*. Si ſecus faceres, amice Lector, *Surdumque* tuum, *Literas* jam edoctum, dicere velles *Tafel* aut *Hond*, nihil audires quam *Te*, *a*, *ef*, *e*, *el*, vel *Ha*, *o*, *en*, *de*, quod valde eſſet abſonum, & quoniam in principio colloqui cum eo nondum potes, vitium hoc non facile emendares: Hac autem *Methodo*, primum ac *Literas* novit, legere incipiet, nam *legere quid eſt, quam Literas ſucceſſive pronunciare*? Ex. gr. ad pronunciandum verbum hoc *Mond* nihil requiritur, niſi ut *Literæ*, *m*, *o*, *n*, *d*, ad hunc modum, ſine hiatu pronuncientur, & *mond* ſponte emerget.

N. B. *Methodus* hæc maximi in *Scholis* uſus eſſet, imprimis quando *Linguæ* docentur, quarum *Literæ* integris vocabulis exprimuntur, ut *alpha*, *omega*, *gimel*, *dubbeld u*, *i grec* &c.

 pluri-

plurimum enim temporis perditur, diſcendique deſiderium pueris adimitur, antequam *initiales* iſtarum vocum *literas* abſtrahere, & inter legendum connectere poſſint: Ego tamen, quamvis ſim juratus putidæ jactantiæ hoſtis & oſor, glorior, me aliquoties animi gratia *pueros*, qui *Scholas* nunquam frequentarunt, nec vulgarem *Syllabizandi* morem noverant, triduo vel quatriduo inter ludendum, & quaſi aliud agendo, legere docuiſſe. Imo *Sartoris* cujusdam *Amſtelædamenſis Filium*, *Surdum* natum & mutum, duarum ſeptimarum ſpatio docui, ut *Orationem Dominicam* & legeret & memoriæ mandaret. Adeo ut ſit ſummo mirandum opere, egregium hoc *Lectionis compendium* hactenus vel delituiſſe, vel in uſum non fuiſſe vocatum.

Reliquæ duæ *Naſales*, nimirum commune, & *n* quale ante *g* vel pronunciatur, ab illo plane diver-

ſum

ſum, peculiare nihil habent, niſi quod *Surdis Linguæ* ſitum, pro utraque requiſitum in *ſpeculo* oſtendam, manumque ipſorum *Naſo* meo admoveam, quo *aërem ſonorum* per *nares* egredi ſentiant, manum ipſorum alteram *Gutturi* meo admoveo. ut *Laryngis* tremorem ſimul percipiant. Denuo hic moneo, Literam *n*, ſi eam ſequatur *b* vel *p*, tanquam *m*, ſi autem eam excipiat *g* vel *k*, *q*, tanquam *ng* ab omnibus fere ob majorem facilitatem pronunciari: hoc ergo in ſurdis non negligendum. Galli *n* ſuum finale fere ſemper tanquam *ng* pronunciant, quod obſervandum ei, qui *Surdum* Gallice loqui docebit.

Quando Literam *l* doceo, *Linguam Dentibus Superioribus*, at *inciſoriis* tantum & *caninis*, partique *palati* dentibus vicinæ applicare jubeo *Diſcipulum*, tum, ut *Vocem* per os edat, ſignum ei do manu; at ne loco *l* pronunciet *n*, quod fit, cum

Lin-

Lingua voci adeo præcluditur exitus, ut regurgitet per *nares*, has, donec aſſueverint, digitis leniter comprimo, vocemque in *l* formatam per *os* prodire cogo.

Litera *r* eſt omnium fere difficillima, & hæc ſola poteſtati meæ non ſubjacet, ex omnibus tamen Surdis, quos hactenus informavi, non niſi duo in faucibus eam pronunciant, at tam craſſam uterque Linguam habet, ut, licet audiviſſent, nunquam aliter *r* fuerint pronunciaturi. Doceo autem hanc *Literam*, dum manum *Surdi* modo *Gutturi* modo *Ori* meo admoveo, quo ſubſultantem & aliquoties abruptam vocis expulſionem quaſi palpare poſſit; in *ſpeculum* quoque aliquoties reſpicere jubeo, ut tremulum & fluctuantem *Linguæ* motum ſimul obſervet: at nemo genuinam hujus *Literæ* pronunciationem prima vice à *Surdo* expectet; proin non nimis eſt defatigandus, ſed labor hic in commodius tem-

tempus reſervandus, donec *Loquelæ orgona* longiori uſu ſint mobiliora.

Vocalibus & *Semivocalibus* probe inculcatis, longe maximam & præcipuam hujus ſtadii partem decurri, *Conſonantes* enim nullo fere negocio docentur; quippe ſunt *ſpiritus*, vel plane *mutus* vel leviſſime *Sonorus*, qui, triplicem oris regionem varie claudendo aut aperiendo, vel *ſucceſſive* vel *ſubito* prodit, & ſola fere manu, *ori* admota, facile omnes â Surdis diſcuntur.

h Omnium eſt ſimpliſſima, nec aliud quid quam aër, qui ſolito denſius & concitatius per os expiratur.

Ch eſt *h* aſperius, quod doceo, dum Surdis Linguæ gibbum in *ſpeculo* oſtendo, *ſpiritumque* prodeuntem palpandum do. Ita ſe res habet cum *ſ*, *ſch*, ſeu Gallorum *ch*, & Anglorum *sh*, & *f* ſeu *ph*, utpote quibus nihil eſt facilius, quæque ex ante-

antecedentibus tam levi labore do-
centur, ut nunquam his *Literis* ho-
ræ quadrantem inſumſiſſe memine-
rim.

Hiſce *Literis* parellelæ ſunt toti-
dem aliæ, quæque fere eædem ſun
cum illis, ut *g* Belgarum cum *ch*,
Gallorum & Belgarum cum *s*, *j* Gal-
lorum cum *ſch*, & *v* cum *f* ſeu *ph*
niſi quod cum leni ſuſurro, ipſis co
extenſo pronunciari ſoleant, quem
Surdi, ſi ſemel manu, Gutturi me
admota, perceperunt, facile imi-
tantur: Verum admodum parum
refert, ſive addant eum ſive non
dummodo Literas iſtas aliquanto le-
nius pronuncient quam priores.

Conſonantes exploſivas Surdum, et-
iam ſi cæcus eſſet, docerem; ſi e-
nim *exploſum* ipſi *ſpiritum* palpan-
dum darem, unam ex illis neceſſa-
rio prununciaret. *Diſcipulum* itaque
meum ſimpliciter ad *Os Linguamque*
meam reſpicere jubeo, tum manu ejus
Gutturi meo admota vel *k*, vel *t*, ve
p pro-

p pronuncio, & ut, idem faciat, impero: Vix ullus vel prima vice aberrabit. Hiſce tribus *Literis* totidem quoque parallelæ ſunt, cum *k* convenit *g*, quale à *Gallis*, *Germanis* &c. pronunciatur, cum *t* convenit *d*, & aliquantenus *Anglorum th*, cum *p* autem *b*: Verum & hic ſufficiet, ſi quis poſteriores has lenius & minori cum impetu quam priores *Surdum* pronunciare doceat.

De *Conſonantibus duplicibus* nihil addo, niſi quod *Surdis* eas non videndas prius præbeam, quam *ſimplices* omnes rite effari, duaſque combinare didicerint; ſi enim dicere poſſunt *ks*, tum ipſis *Characterem x* oſtendo, huncque *k* & *s* æquivalere innuo, & ita de reliquis; *z* enim Germanorum, ut & *c* ante *e* vel *i* eſt *ts*; *j* Anglorum eſt *d* & *j* Gallorum; *ch* Anglorum eſt *t* & *sh* &c.

Et ſic quidem *Surdum meum Diſcipulum* Literas ſingulatim pronunciare docui, quoniam autem loqui adhuc

adhuc neſcit; quædam, notatu no
indigna, ſubjiciam de *Literis* hiſce, &
pro *Loquela* & pro *Lectione*, legitim
connectendis.

In principio quidem omnes fer
Semivocales & *Conſonantes ore aper*
tiori Diſcipulum pronnnciare doceo
ne *Labia Dentesve* obſtent; quo mi
nus *Linguæ* motus videre poſſit; a
poſtea diligenter eum aſſuefacio, u
has *Semivocales n*, *ng*, *l*, *r*, nec no
ſequentes Conſonantes *h*, *g*, *ch*, ,
ſch, *z*, *k*, *d*, *t*, quavis *oris* ape
tura pronunciet; alioquin eas qua
doque non ſine notabili hiatu & cac
phonia cum *Vocalibus* quibuſdam
Conſonantibus jungere poſſet: ex. g
diceret *wiel* pro *wil*, *tien* pro *tin* &
cum tamen tota & *Loquelæ* & *Lection*
elegantia conſiſtat in immediata *v*
calium cum reliquis connexione,
mni peregrino ſono excluſo. In g
nere autem hibernum tempus inſt
tuendis *Surdis* aptius eſt, ſimul
nim *halitum*, inter pronunciandu

ab *ore naribuſve* provenientem, videre poſſunt.

Quando itaque *Surdum* Literas hactenus enumeratas ſingulatim pronunciare docui, duas treſve de facillimis & maxime conſpicuis ita effari doceo, ut immediate cohæreant, nec inter eas hiatus ſit, ut *ab*, *am*, *af*, *ba*, *fa*, *ef*, *aſt*, *tam*, *mof*, &c. quo *Literas* ſucceſſive pronunciare aſſueſcat: tum ſenſim difficilioribus *combinationibus* eum aſſuefacio, *Vocales*, *Semivocales*, & *Conſonantes* variis modis invicem miſcendo, modo has, modo illas præponendo; & ita parvo labore brevique tempore, ſi fuerit attentus, *legere* diſcet. Ut autem *Verborum ideæ* tenacius memoriæ inhæreant, frequentiſſime eum ex *Literis*, ſingulatim à me pronunciatis & ab eo repetitis, *verba* componere, eaque ſtatim in *chartam* conjicere jubeo; ſic enim non Literas tantum pingere, ſed omnia verba, quorum habet ideam, orthographi-

ce ſcribere diſcit. Hac methodo *Harlemi* Puerum pinguis & Arcadicii ingenii uno menſe & *Literas* legitime pronunciare, & modice *legere ſcribereque* docui.

Sedulo etiam laborandum eſt mihi, ut, quando *Conſonans* ſequitur aliam *Conſonantem*, ut *ps*, *ts*, *kt*, *gd*, *tf* &c. vel *Semivocalem*, ut *ls*, *lk*, *lm*, *md*, *mf*, *ms* &c. immediate *Diſcipulus* eas jungat, ne inter pronunciandum *i* quoddam inter utramque audiatur vel *e*; quod, niſi cavetur, frequenter accidit: id autem facile præcaveo, ſi eum, ut jam monui, *Semivocales* & *Conſonantes* quavis oris apertura pronunciare doceo; at diu crucem mihi fixere tres hæ *combinationes*, *pm* aut *bm*, *tn* aut *dn*, *tl* aut *dl*; earum enim loco obtinui *pem*, *ten*, *tel*, donec animadverti iſtas *explosivas* non pronunciari, ſed conatum ad eas pronunciandas ſufficere, & res feliciſſime ceſſit.

Contingit non raro inter initia, ut *Diſci-*

Diſcipulus Surdus Vocales, cum *Semivocali* aut *Conſonante* junctas, non ſatis rapide pronunciet, ſed plus æquo producat cum magno *Lectionis elegantiæ* detrimento: at medeor huic vitio, dum *Vocales* talibus *Semivocalibus* & *Conſonantibus* præmitto, quas maxime in poteſtate habeo, digitisque moderari poſſum. v. gr. in his vocibus, *kam*, *ſtem*, *ſtof*, *tip*, *lub*, vacales *a*, *e*, *i*, *o*, *u* rapidiſſime pronunciari debent; at ne *Diſcipulus* dicat *kaam*, *ſteem*, *ſtoof*, *tiip*, *luub*, ipſi, ſimul ac *Vocalem* audivi, digitis *labia* ejus claudo, & ſic non in his tantum vocibus, ſed in omnibus aliis, *Vocales* pro lubitu corripere diſcet.

Diſcipulo, per aliquod tempus ita exercitato, legendum do librum aliquem, in quo, ſi unam legit lineam, libro clauſo ad me reſpicere, verbaque omnia, denuo à me pronunciata, repetere jubeo, quod mirum quantum ei prodeſt; ita enim

voces recens lectas, quarum idea nondum plane obliterata eſt, ſolo intuitu imitari aſſueſcit: Sic & nos, dum, quod legitur, in libro ob oculos habemus, aut memoria tenemus, diſtincte audimus, quæ ſine libri ope, vel propter nimiam à Lectore diſtantiam, vel ejus ἀσάφειαν non intellexiſſemus. At nolim Surdos hoc exercitiò, ſatis moleſto, donec multum profecerint, defatigari; ſunt enim manſuete & prudenter tractandi.

At magna videtur *difficultas*, 1. quod Literæ nonnullæ, ut *e* & *i*, *o* & *u*, oͤ & uͦ, eadem fere *oris apertura* enuncientur, 2. aliæ plane eadem, ut *naſales m*, *n*, *ng* cum parallelis ſibi *exploſivis p*, *t*, *k*, 3. aliæ autem, ut *ch*, *k*, in faucibus fere deliteſcant, adeoque *Surdos* iis confundi neceſſe ſit. At difficultas hæc parvi eſt momenti; præterquam enim quod *experientia Surdique*, & loquentes & alios intelligentes, pro-

me

me militent, dico ad *primum*, exactiſſimum Literarum κριτήριον à *Surdis* non eſſe exigendum, donec ſufficiente verborum copia inſtructi ſunt; tum enim non magis hæſitabunt quam exercitatus *Lector*, qui epiſtolam feſtinanter ſcriptam legit, licet in ea multoties *Literas* offendat magis ab invicem diverſas, ut *m* & *n*, *r* & *n*, *a* & *o* &c. quas tamen, eodem ſæpe modo ſcriptas, non niſi ex antecedentibus & ſequentibus ab invicem diſcernit: Ad *ſecundum* reſpondeo, *Surdos* aſſuefaciendos eſſe, ut ſimul ad *Guttur* reſpiciant ejus, qui cum iis loquitur; nam *exploſivæ* fere nunquam non cum aliqua *Laryngis* elevatione pronunciantur, & ſic à parallelis ſibi *naſalibus* dignoſcuntur. *Tertium* reſponſo vix eget, nam *k* eſt *exploſiva*, *ch* autem utplurimum oculis patet. Verum ut naturali *Surdorum* infirmitati parcatur, tarde & diſtincte, capiteque quam minime inclinato cum eis in principio

 lo-

loquendum eſt: Secus ac quorundam mos eſt, qui ut facilius à *ſurdo* intelligantur, *os* inter loquendum miris modis diſtrahunt, & capite perpetuo nutante *Vocem*, *Surdis* inutilem, majori cum emphaſi extorquere cupiunt.

Alii objicient, *Surdos*, *ita edoctos*, locuturos quidem, at forſan præter me neminem loquentem intellecturos: hæc ſane difficultas aliquid ponderis habere videtur, at ſciendum, pleroſque *Literas* aliquas æque incurioſe pronunciare, ac earum *characteres* negligenter pingunt: cum tali autem, qui loqui diſcit, perinde eſt, ac qui aliorum Scripturas legere docetur, & *Surdus*, cui *aures* ſunt in *oculis*, verba ab aliis prolata quaſi legendo intelligit; hic enim primo vix quicquam niſi à *Magiſtro* ſcriptum, deinceps & à *Commilitonibus*, denique nihil non leget, quam peſſime & ἀσαφῶς ſcriptum: Non itaque mirandum, ſi, quos loqui doceo,

ceo, ab initio me cæteris facilius intelligant (ego enim *Literas* in omni ſua *extenſione*, non autem *mutilas*, ut multi ſolent, pronuncio) tum domeſticos & familiares, & tandem quem libet cunque.

Quando *Diſcipulus* meus, *Surdus natus*, legere, meque loquentem aliquatenus imitari poteſt, eum ceu *tabulam raſam*, & recentem hujus *Mundi* incolam tracto: *Primo* nomina rerum maxime obviarum eum doceo, tam *ſubſtantiva* quam *adjectiva*, ut & *verba* & *adverbia* magis neceſſaria, cum *conjunctionibus* quibusdam; tum *declinationes* & *conjugationes*; denique *Linguæ* ipſi diſcendæ *peculiares conſtructiones*, quas jucundis & ipſi maxime utilibus illuſtro exemplis; quibus ſibi *neceſſariorum petitiones*, erga *Deum* & *Parentes reverentia*, & erga *proximum æquitas*, morum civilitas &c. exprimuntur. Hac in re egregii mihi uſus fuit *Quintuplex ille verſatilis orbis*, dives

totius *Linguæ Germanicæ* theſaurus, quem in *Schwenteri* deliciis Mathematicis reperi, auxi, & *Belgico* etiam idiomati adaptavi. Ibi, præter *poſſibiles quaſque vocalium, ſemivocalium, & Conſonantum combinationes*, omnes etiam *Vocabulorum Germanicorum terminationes*, ut & *derivata* & compoſita cito & cum voluptate ediſci poſſunt. *Orbes* iſti ex charta ſpiſſiori conficiuntur, à primo ad quintum uſque majores, marginesque, quibus ſequens quiſque præcedentem ſuperat, ſoli perſcribuntur: & ita ſibi invicem aptantur, ut circa *centrum* commune, pro rei exigentia, verſari poſſint. *Primus* continet omnes *præpoſitiones* aliaſque *particulas*, cum quibus *nomina* & *verba* componuntur, ut *ab*, *an*, *in*, *mit*, *be*, *ge*, *ver*, &c: *Secundus* literas initiales, ut *ſ*, *ſt*, *ſtr*, *fr*, *fl*, *kr*, *kl*, *ſch*, *ſchr*, &c: *Tertius* omnes Vocales & Conſonantes, quæ cum præcedentibus *Syllabam* aut ejus partem

con-

conſtituunt: *Quartus* literas finales, in quas *monoſyllaba Germanica* terminantur, ut *rt*, *rm*, *rs*, *rf*, *rſch*, *rt*, *rn*, *rk*, *mt*, *nt*, *ſt*, *lm*, &c. *Quintus* denique omnes *Germanicorum verbalium* terminationes, ut *en*, *er*, *in*, *ung*, *heit*, *ſam* &c. Ita ut ex varia horum *orbium* gyratione ex una radice plus centena tam derivata quam compoſita fieri poſſint, quod in *Lingua* aliqua addiſcenda magnum eſt compendium.

Jam & promiſſorum alterum præſtare, fidemque, *Loquelæ vitia emendando*, liberare aggredior. Horum *Vitiorum* tanta ſeges eſt, ut ſingula enarrare tædeat, & *Interdum docta plus valet arte malum*: Quare non niſi præcipua, & quæ ſpeciatim hujuſce meæ *provinciæ* ſunt, recenſebo. Sunt ergo vel *Univerſalia*, quando univerſa *Loquela*, vel *Particularis*, quando unius alteriusve *Literæ* pronunciato vitioſa eſt: Utraque *cum* vel *abſque inſigni vocis*

& Loquelæ organorum depravatione.

Univerſalia cum organorum vitiis ſunt vel *Vocis* ipſius, ut *Aphonia*, & reliqua ejus in *quantitate*, *qualitate* & efferendi modo vitia, vel altiorem habent originem, ut ex *fatuitate*, *Linguæ* & reliquorum organorum vel *Paralyſi*, vel ob rudem indigeſtamque molem, partiumve, quæ libere debent moveri, cum aliis coalitionem orta *immobilitate*: Cuivis autem patet, pro talibus *vitiis* ab arte hac nihil auxilii ſperandum, verum ea *Medicis* & *Chirurgis* eſſe relinquenda.

At *vitia univerſalia* abſque organorum vitio ſunt meæ provinciæ, & ſunt præcipue duo, unum eſt *Hottentotiſmus* quidam, alterum *Hæſitantia*. Illum *primo* hujus *Diſſertationis Capite* jam deſcripſi, & eſt rara avis: conſiſtit autem in eo, ut quis *Sonos*, ab aliis auditos, probe quidem intelligere & diſcernere, at per

Or-

Organa Loquelæ non ita elaborare poſſit, ut & alii eos intelligant. Talis erat *Filia* Dn. *Joannis Veer*, Scabini *Harlemenſis*; ne unicam quidem *Literam* præter *t* pronunciare poterat, totusque ejus *Sermo* incondita erat farrago *Literæ t*, in infinitum repetitæ: eam tamen eodem plane modo, quo *Surdos* & *Mutos* ſoleo, omnes *Literas* clare & diſtincte effari docui, ſpatioque trimeſtri *Vitium*, pro incurabili habitum, ita delevi, ut ne veſtigium ſupereſſet, & ex eo tempore venuſtiſſima Puella recte loquatur.

Hæſitantia eſt perpetua fere in *Sermone hallucinatio*, quæ pravæ ut plurimum conſuetudini ortum debet; conſiſtit autem plerumque in laborioſa tamque anxia *Literarum exploſivarum* repetitione, ut hujusmodi *Hæſitatorum* facies, ob concitatiorem *aëris* expirationem & denegatam ejus inſpirationem, livida tandem, ſanguineque ſuffuſa appareat.

His

His conſulo, ut multum clara & e-
lata voce legant, Hiſtorias recens le-
ctas amico recitent, qnotidie ali-
quid memoriæ mandent, ſæpiusque
repetant, & non niſi tarde & præme-
ditata loquantur: interim eos in pro-
nunciatione *Literarnm exploſivarum*,
omnibus modis poſſibilibus combina-
tarum, frequenter exerceo, *tak*, *tek*,
tik, *pak*, *pek*, *pik*, *kuyt*, *tuyt* &c. & ſic
Hæſitantiæ medeor.

Vitia Loquelæ particularia conſi-
ſtunt in unius, duarum, pluriumve
Literarum pronunciatione aut *prava*
aut *nulla*, & originem debent vel
malæ organi alicujus *conformationi*
debilitative, vel *conſuetudini*. *Or-
gana*, quæ vitiari poſſunt, vel ſunt
paſſiva tantum, vel *activa*. Illa ſunt
oris naſique meatus, qui *Voci* & *Spi-
ritui* tranſitum præbent, & *Loquelam*
reddunt *vitioſam*, ſi vel juſto ſint *pa-
tentiores*, vel nimis *anguſti*. *Oris hia-
tus* depravatur vel ab *inferioris ma-
xillæ* luxatione, vel ejuſdem ob aliam
ratio-

rationem immobilitate, & tum *Loquela* corrigi nequit, niſi ablatis prius iſtis cauſis. *Meatus naſalis* qnandoque nimis eſt patulus, ita ut *Vox* & *Spiritus* maximam partem per nares avolent; unde præter *Vitium Loquelæ* univerſale, & inſignem *Vocis* depravationem, naſcitur adhuc *particulare*, ut omnes Literæ, per os tantum explodendæ, ut *k*, *t*, *p* &c. pronunciari nequeant. *Vitio* huic ſuccurri vix aliter poteſt quam *lamina* leviuſcula hiatum iſtum ita obturando, ut *Vox* & *Spiritus* ſolito magis per *os* tranſire cogantur. Si vitium leve eſt, *Literæ* *k*, *t*, *p* &c. naribus compreſſis aut obſtructis ſunt pronunciandæ, vel poſterior Linguæ pars ad claudendum hiatum eſt aſſuefacienda. *Bibliopola* hujus urbis Filiam habet, cui *meatus naſalis* ad medium uſque *Palatum* hiat, quæque eam ob cauſam *Literas* enarratas nunquam pronunciare poterat, quas tamen, me *nares* digitis comprimente, ex tempore pronunciavit.

Quan-

Quandoque *meatus hic* non ſati
patet, aut plane impervius eſt; tal
quid patiens *Literas naſales m, n, ng*
vel difficulter vel non pronunciar
poterit: quare omnis movendus la
pis, ut impedimenta amoveantur
alias labor omnis foret irritus. Qu
coryza graviori laborant, *nareſque* te-
nacissimo muco obſitas habent, diffi-
culter Literas iſtas pronunciant, &
vnlgo per *naſum* loqui dicuntur, aſ
male; non enim ſatis per *naſum* lo-
quuntur.

Organa Loquelæ activa vitii capaci
ſunt *Lingua*, *Uvula* ſeu Gurgulio
Maxillæ cum *Dentibus* & *Labii*
Lingua peccat vel *Quantitate*, ve
Qualitate, vel *Motu*, aliquando *o-*
mnibus ſimul. *Quantitas* ſæpius exce-
dit, raro deficit, niſi cum pars ejus eſ
abſciſſa, vel ulcere eroſa. Tant
ſubinde eſt, ut tota oris cavitas e
repleatur, & tum *Loquela* inſignite
inde læditur; *Lingua* enim inter lo-
quendum ubique fere impingit, &
ſi

ſic *Literæ* quædam vel plane non pronunciantur, vel miſere diſtorquentur: In hoc caſu *Lingua*, quantum quidem ejus moles patitur, ad ſpeculum manu quaſi duci debet: *Nobilem* aliquando *Danum* in ædibus meis habui, qui præ terquam quod ob nimiam *Linguæ* molem plures *Literas* male pronunciabat, *Literam k* nullo unquam conatu elicere poterat, ejuſque loco dicebat *t*: Ego binos digitos *Linguæ* ejus firmiter impoſui, & *ka* pronunciare juſſi: ipſe, ut aſſuetus erat, volens dicere *ta*, *Linguam* dentibus applicare non potuit, & proin neceſſario *ka* cum ſumma admiratione dixit. Idem *Nobilis Literam l*, quæ circa *dentes* formari debet, in poſteriori oris regione admodum vitioſam pronunciavit: at brevi eum aſſuefeci, ut eam, Lingua dentibus applicata, poſtea ſatis recte pronunciaret. De *Litera r* in hoc caſu vix boni quid ſperare licet. *Linguæ qualitas* alteratur, quando *fi-*

bræ

bræ ejus *motrices* nimis ſunt flaccidæ; unde quædam ejus pigrities oritur; quæ imprimis pronunciationi Literarum *l* & *r* nocet. In aliquibus *vitium* hoc *ætate* corrigitur, aucto enim naturali calore *tonus fibrarum cum univerſo nervorum genere* roboratur: Aliquibus eſt *hæreditarium*, & non ſpernendum: Ego tamen in pluribus feliciter ſuperavi, & nuper admodum in Mercatoris Roterodamenſis *Filio Filiaque*, qui *Literas r* & *l* plane non pronunciabant, & in earum locum, ubicunque occurrerent, *i* ſubſtituere ſolebant: nunc autem, vera *Linguæ* ſitu à me præmonſtrato, uterque *l* promte & recte pronunciant, *r* autem tantiſpe[r] ut *Gutture*, ſicuti vulgo dicitur. I[n] *motu* peccat *Lingua*, cum vel tot[a] ejus pars *inferior* & *lateralis* immobilis ſedet, quod vidi aliquando in *Puella quadam* in ædibus Excell[.] D. *Ruyſch*: tale *vitium* arte corrig[i] vix poteſt. Vel cum pars *Lingu[æ]*
ante[…]

anterior fræno, de *Tongriem* non inepte dicto, nimis adſtricto & brevi cohæret, unde ejus verſus *dentes ſuperiores* motus valde impeditur, *Literarumque r* & *l* pronunciatio difficilis fit vel nulla: Vitium hoc facile *fræni inciſione*, & poſtea diligenti *exercitatione* ſuperatur. Vel cum Lingua *fræno* ſuo penitus caret, & tum *Litera l* ſola læditur; cum enim Lingua, ad pronunciandum *l*, ſurſum & ſimul tantiſper retrorſum trahitur, quia non retinetur à fræno, ad poſteriora relabitur, ſeque ſubito reſtituendo obſcurum quoddam *r* loco *l* efformat: Vitium hoc rarum eſt, & facile ſuperatur, ſi patiens id, dum *l* pronunciare vult, *Linguam* ſurſum, & ſimul ad antiora movere aſſueſcat.

Uvula vel deeſt irreparabili damno *Loquelæ*, vel nimis ampla eſt. *Prius vitium* & *vocem* lædit, ut experiuntur ii, quibus pars iſta *Gallico* aliove ulcere exeſa eſt, & *Literarum explo-*

ſivarum pronunciationem, quia *ſpiritus* in oris cavitate non ita coërceri poteſt, quin per *naſalem meatum*, interim ab *uvula membranaque palati* claudendum, abeat, excedat, evadat, erumpat. Poſterius *Loquelam* non tam inſigniter corrumpit, tamen *Literas naſales* aliquatenus reddit obtuſiores: verum corrigitur ejus particulam amputando.

De *maxillæ inferioris vitiis* dixi, ubi de vitioſo *oris hiatu* loquebar, ſuperior aliquando carie corrumpitur, verum tum & *Vox* & *Loquela* in univerſum læditur. Pauca ergo addam de *Dentibus* & *Labiis*.

Vitiatur *Loquela*, cum *dentes* vel *deficiunt*, vel adeo denſi ſunt, ut nulla habeant *interſtitia*: in utroque caſu præcipue *s* & *ſ* vitioſe pronunciantur, in priori etiam *Vocales e* & *i*, quæ circa dentes quaſi acuuntur. *Dentium defectui* artificioſorum inſitio medetur, nimiæ autem denſitati, particulæ inter *caninos* & *inciſorios* limâ

mâ ablatio, ut *ſpiritus* in pronunciatione *s* & *f*, *z* & *v*, iſta interſtitia libere pervadere queat.

Loquela tandem vitiatur à *Labiis leporinis*, & *vulnere ulcereve* corruptis; nam *Literæ m*, *b*, *p*, *f*, *v*, formari nequeunt, aliæ ut *o*, *u*, oͤ, uͤ fere corrumpuntur: proin ſi *labium leporinum* eſt in culpa, curandum eſt, tamen opus eſt *exercitio*, pro *Literarum labialium* efformatione requiſito, donec acquiratur habitus: Si autem deficiunt utrumque, medelæ locus non eſt, niſi quis *digitis* ſuis Labiorum defectum artificioſe ſarcire noverit: Si alterum, ſanum utriuſque tandem, beneficio diligentis exercitationis, ſupplebit vicem. *Puerum* vidi, cui *Labium* inferius adeo erat exiguum, mentumque retractum, ut *Literam f* fingere nequiret; me autem jubente, *Labium* ſuperius *Dentibus* inferioribus applicuit, primaque expiratione *f* pronunciavit.

Loquelæ vitia ex mala conſuetudine

contracta ſunt fere infinita, at carent nominibns, nec niſi viva voce definiri poſſunt: conſiſtunt autem in unius alteriusve *Literæ* juſto *leniori* aut *aſperiori*, *pinguiori* aut *acutiori*, *apertiori* aut *ſtrictiori* pronunciatione. Quare ea cuivis, ex poſitis in hac *Diſſertatione* fundamentis emendanda relinquo. Qui *Linguæ* ſibi peregrinæ operam dant, in hunc numerum ſunt tranſcribendi.

Eſt & aliud adhuc *Loquelæ* vitium, *Concionatoribus* quibusdam familiare, qui, licet, egregie clamoſi, à centeſimo quoque vix intelliguntur; Hujus rei cauſa eſt, quod, clamori tantum intenti, *Conſonantes* ſub *Vocalibus* quaſi ſepeliant, & vocem ſuam, *tertiâ* vel *quartâ* acutiorem eam reddendo, prodigant, aëremque è *pulmonibus*, antequam periodum abſolverunt, totum expirent, ultima autem verba imperfecta, & velut inſpirando, efforment, eaque, ut vulgus non male loquitur, devo-

rent: Verum ipſi, modo velint, ſe corrigent, frænum *voci* injiciendo, eam non adeo impetuoſe ĕxtollendo; ita enim & ſibi & auditoribus bene conſulent.

Quicquid hactenus de *Voce* & *Loquela* dixi, de quotidiana illa & vulgari accipi velim, quæ fit expirando; eſt enim & alius adhuc modus eam per inſpirationem formandi, qui non cuivis datus eſt, quemque aliquoties in *Gaſtrimythis* quibusdam admiratus ſum: Et *Amſtelædami* olim *Vetulam* quandam audivi utroque modo loquentem, ſibique ad quæſita quaſi inſpirando reſpondentem, ut eam cum *Viro*, duos ad minimum paſſus ab ea remoto, colloqui dejeraſſem; *Vocem* enim, inter inſpirandum abſorptam, è longinquo venire credebam. *Muliercula* hæc *Pythiam* agere facile potuiſſet.

Hæc quidem *Surdis* & *Mutis*, in quorum gratiam ſcripta ſunt, præ

aliis utilia eſſe poſſunt: plura tamen commoda, quæ in *Diſſertatione* hac paſſim innui, & in alios inde redundabunt, dummodo in *praxin* deducantur.

I. Qui difficulter adeo audiunt, ut nec conciones Sacras, nec hominum conſortium ſine maxime incommodo frequentare poſſint, ſe ipſi coram *ſpeculo* ita exercitare poterunt, ut, ſpreto *auditu*, in poſterum *oculis* ſint audituri, maximamque inde voluptatem percepturi.

II. *Pueri* ſub perito *Magiſtro* non ſolum perexiguo temporis ſpatio, hujus *Methodi* beneficio, legere diſcent, quamcunque *Linguam* lubuerit: ſed &, ſi inter diſcendum ad ſingularum *Literarum efformationem* attendere aſſuefiant,

III. Tam *oculis* quam *auribus* poſtea audient; unde inſignem non raro utilitatem ferent; cum enim plurimum ſæpe noſtri interſit, quid de nobis

nobis clam agatur dicaturve, quæque in nos aliosve clandeſtina cudantur conſilia, quæ, licet ipſi præſentes ſimus, facile muſſitando & ſubmiſſe loquendo occultari poſſunt, felices erimus, ſi, quod *auribus* denegatum eſt, *oculis* detegendo diſcrimen evitare, & inſidioſa aliorum arcana hoc modo ſcire liceat.

IV. Quibus *Loquela* inſigniter *vitioſa* eſt, uti jam innui, juxta præcepta, à me tradita, non emendabunt tantum ſua vitia, ſed etiam, niſi organa plane ſint inepta, penitus delebunt, ipſi ſibi *Magiſtri* futuri.

V. *Genuina Linguarum* quarumcunque *pronunciatio* hac Methodo ab interitu ſervabitur, & licet periret, parvo negocio in integrum reſtaurabitur, ſi *Literæ* modo, à me præmonſtrato, delineentur.

Cum itaque, ex ſententia *Horatii*,

Omne ferat punctum, qui miſcuit utile dulci,

haud fruſtra forſan nonnullis videbor natus, qui admirandum hoc *loquendi artificium* attentiori oculo intuentes, & eorum, quæ hic tradidi, veritatem non abſque gaudio percipient, iiſque, ſi offeratur occaſio, in ſui aliorumque commodum utentur, & *Dei Creatoris noſtri* laudes, ad quod *Loquela* imprimis nobis data eſt, lubentiſſime mecum deprædicabunt.

FINIS.